

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Buddhismus v Evropě

Michaela Pitrová

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

Buddhismus v Evropě

Michaela Pitrová

Vedoucí práce:

Mgr. et Bc. Dagmar Demjančuková, CSc.

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. et Bc. Dagmar Demjančukové, CSc. za odborné vedení bakalářské práce, poskytování konzultací a cenných rad, jež byly pro psaní mé bakalářské práce velmi přínosné.

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň srpen 2015

.....

Obsah

1. ÚVOD	1
2. BUDDHISMUS	3
2.1. Počátky buddhismu	3
2.2. Siddhártha Gautama.....	5
2.3. Mládí a osvícení	5
2.4. Čtyři vznešené pravdy.....	6
3. HISTORIE PRONIKÁNÍ BUDDHISMU DO EVROPY	8
3.1. Koncily.....	8
3.2. Starověk.....	10
3.3. Středověk.....	12
3.4. Novověk	14
4. BUDDHISMUS ČESKÉ REPUBLIKY	16
4.1. Přelom 19. a 20. Století.....	17
5. OSOBNOSTI ČESKÉHO BUDDHISMU	19
5.1. Leopold Procházka	19
5.2. Otakar Pertold	22
5.3. Vincenc Lesný	23
5.4. František Drtikol	25
5.5. Květoslav Minařík.....	26

6. ČESKÁ BUDDHISTICKÁ CENTRA	27
6.1. Pražské buddhistické centrum Lotus	27
6.2. Bodhi Praha	28
6.3. Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü	29
6.4. Kagyu Samye Dzong Plzeň	30
7. BUDDHISMUS V ČESKÉ REPUBLICE V 21. STOLETÍ	31
8. ZÁVĚR	33
9. RESUMÉ	35
10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	36
11. SEZNAM PŘÍLOH.....	39

1. Úvod

Buddhismus představuje jedno z nejrozšířenějších univerzálních náboženství, které je v současné době stále více aktuální i v oblastech západního světa. Hlavní inspirací pro zpracování této bakalářské práce však pro mne byla snaha o zachycení počátků šíření a historického pronikání buddhismu do zemí Evropy včetně českého prostředí. Téma mé bakalářské práce pojednává v první řadě o historickém konceptu vzniku a šíření buddhismu a současně nahlédne na historii českého buddhismu v rozmezí 19. až 21. století.

První kapitola bude věnována samotnému vzniku buddhismu v období 6. - 5. století př. n. l., kdy na základě geopolitických a politických problémů bude nastíněn jeho vývoj a představeni budou jeho hlavní nositelé. Stručně bude také podán popis asketického způsobu života a náboženství, za jehož zrodem stojí Siddhártha Gautama. První kapitola tedy poskytne informace zahrnující nejen historický vznik, ale také život Buddhy a jádro buddhistického učení, které vychází ze čtyř ušlechtilých pravd a osmidílné stezky.

Druhá kapitola se nejprve zaměří na ustálení buddhismu na základě prvních tří koncílů, na kterých byla krátce po smrti Buddhy zformována buddhistická nauka, jež se později mohla v období starověku, středověku a novověku šířit dále. V souvislosti s rozšiřováním buddhismu v období starověku bude nutné zmínit především prvotní misie a dobu krále Ašóky a řeckého krále Menandra, kteří se zasloužili o počáteční šíření východního náboženství na Západ. Počátky indických vlivů na evropské prostředí budou však více rozpracované v období středověku. Zmíněny budou především zásluhy prvních cestovatelů, kterými byli například Vilém Rubruk, Marco Polo či František Xaverský. Období novověku na druhou stranu poskytne výčet předních evropských myslitelů v čele s Eugenem Burnoufem, Arthurem Schopenhauerem a dalšími osobnostmi zabývajících se vědeckými studii a překladem starých textů, které do značné míry ovlivnily české indology a následující staletí.

Třetí a čtvrtá kapitola by naopak měly sloužit k nahlédnutí na buddhismus české společnosti v období od 19. do 20. století. V první řadě bude nastíněna atmosféra konce

18. století do počátků 19. století, která přinesla určitou sociální krizi způsobenou průmyslovou revolucí. Ta bude zmíněna především z důvodu ovlivnění oblasti náboženství a vyústění v sekularizaci západní Evropy v 19. století, ve kterém se zvedla vlna zájmu o nové náboženství – buddhismus.

V návaznosti na české prostředí bude v následující páté kapitole pojednáno o nové éře buddhismu, která přinesla zájem o východní náboženství a nespočet vědeckých prací, a to jak z řad evropských, tak i českých mystiků a indologů. Z tohoto důvodu zde budou zmíněni nositelé českého buddhismu v čele s Leopoldem Pracházkou, Otakarem Pertoldem, Vincencem Lesným a předními mystiky Františkem Drtikolem a Květoslavem Minaříkem.

Českým buddhistickým prostředím se bude zabývat i šestá a sedmá kapitola, v nichž budou podrobněji rozebrány největší buddhistické organizace nacházející se v České republice. Poslední kapitola bude obsahovat výčet všech hlavních příčin procesu stále rostoucího počtu stoupenců buddhismu na území České republiky.

2. Buddhismus

2.1. Počátky buddhismu

V období 9. století před. n. l. za vlády krále Džanamédžaji dosáhla Indie, v té době zvaná Měsíční dynastie, samého vrcholu. Bohužel tento vrchol netrval dlouho a v 8. stol. př. n. l. došlo k rozsáhlému zničení hlavního města Hastinápura, jež posléze zapříčinilo přesídlení dosavadního krále do města Kaušambí a také pozdější úpadek jednoho z nejrozšířenějších náboženství té doby - bráhmanismu. Celkový stav později napomohl k rozšíření nejen věd zabývajících se lékařstvím či matematikou, ale také věd orientujících se na staré náboženství. Bráhmanismus tedy postupem času a na základě situace pozvolna slábl a do popředí se dostaly obory soustřeďující se na individuální staroindické vědy, které stály za zrodem pozdějšího buddhismu.¹

Indie tedy v období 8. - 5. století procházela krizí a rozpadla se na několik měst a vládnoucích království. Na samotném počátku v období 6. - 5. století byla rozdělena celkem na 16 států, přičemž pro nás jsou nejdůležitější především Magadsko a Vrdždži. Magadsko představovalo v té době jeden z nejméně konzervativních států, který byl také velice vyspělý. Vládou docílil centralizovaného systému, který však nepodporoval bráhmanismus. Postupem času se tedy na základě politických a ideologických změn dostával bráhmanismus do ústraní a do popředí se dostávaly směry založené na staroindickém myšlení, které sledují život jedince a dodržování dharmy. Nicméně i tento stav začal upadat s nástupem hospodářského pokroku v období 6. století př. n. l. Společnost se v této době změnila a státy se soustředily především na hospodářství a ekonomický růst země. Příliv peněz a ekonomický rozmach však způsobily narůstání nepokojů nejen ekonomických, ale také politických. Veškerá politika směřovala k monarchii a celkovému omezení svobod občanů, což přispělo ke zvýšenému zájmu o obnovu starých zvyklostí, kdy panovníci nesledovali vlastní prospěch, ale soustředili se na štěstí své země. Jedinou nadějí na obnovení těchto starých časů představovala konfederativní republika Vrdždži, která ovšem neustále

¹ MILTNER, V., *Vznik a vývoj buddhismu*, s. 19-35.

bojovala se stále silnějším a ekonomicky vyspělejším Magadskem a později vlivnému státu podlehla.²

Nicméně zvyky a tradice zachovávané v této konfederativní republice do značné míry ovlivnily myšlení samotného Buddha a jeho nástupců. Navzdory tomu, že byl Buddha zastáncem jejich postojů a zvyků, rozhodl se nehledat štěstí v této společnosti, ale především sám v sobě. Společně se svými nástupci se poté snažil odvracet od dané společnosti a soustředil se na svou svobodu a dodržování dharmy. Problémy, kterými se Buddha a jeho nástupci zabývali, se týkaly posmrtného života, a proto se zaměřovali na lidský život jako takový a na hledání cesty k blahu a štěstí.³

V Buddhově období se soustředily na stejné problémy celkem dvě hlavní skupiny, a to bráhmani a šramani. První z nich představovala skupinu velice inteligentní a společensky uznávanou, jejíž role byla z větší části ortodoxní a učení vycházelo ze starých védských a bráhmanských textů. Jejich názory ovšem nesdíleli někteří myslitelé, kteří se později rozhodli pro asketický způsob života. Vzdali se svého společenského postavení a vytvořili novou skupinu, která nebyla zahrnuta do dosavadního kastovního systému Indie. Dalo by se říci, že šramani představovali skupinu svatých mužů, kteří se zřekli veškerého blahobytu a orientovali svůj život na hledání životní pravdy. Filozofii, kterou zastávali, stavěli převážně na základech staroindických názorů. Jádrem jejich učení bylo poté soustředění na reinkarnaci a mravní činy, na jejichž podstatě se utvářel jak život současný, tak život budoucí. Tělesná schránka poté představovala čistě pomíjivou stránku bytí a duše prvek věčný a nepodléhající smrti.⁴

Z celkového náhledu na samý počátek buddhismu lze tedy vidět, že se utvářel na základě několika historických událostí, které doprovázely nejen ekonomické, ale také politické problémy. Kolébkou jeho zrodu byla Indie a oblasti zahrnuté především v částech jihovýchodní Asie, kde značnou populaci tvoří především mongoloidní rasa. V období samotného vrcholu a zároveň úpadku bráhmanismu se tedy postupem času

² MILTNER, V., *Vznik a vývoj buddhismu*, s. 19-35.

³ MILTNER, V., *Vznik a vývoj buddhismu*, s. 19-35.

⁴ Tamt., str. 19-35.

utvářelo nové náboženství buddhismus, za jehož zakladatele je dodnes považován Siddhártha Gautama.

2.2. Siddhártha Gautama

Veškeré informace zabývající se ústřední postavou buddhismu vycházejí z pálijského jazyka. Ten je obsažen v pálijském kánonu, který byl po staletí udržován na základě ústního podání prostřednictvím mnichů a v písemné formě byl utvořen až v 1. století př. n. l. Neobsahuje celkové znění zahrnující život Buddhy od samého počátku, ale jsou v něm zachycena jeho nejaktivnější léta. V dnešní době slouží jako základní zdroj informací o jeho životě.⁵

2.3. Mládí a osvětlení

Zakladatel a ústřední postava buddhismu Siddhártha Gautama, v páli Siddhattha Gótama Sakja, se narodil kolem roku 563-483 př. n. l. Pocházel z rodu Sákjů a místem jeho narození byla vesnice Lumbiní na území dnešního Nepálu. Již jako malému mu byl předpovězen osud osvíceného, což také naznačovala určitá znamení. Jeho otec, v té době velice bohatý a uznávaný vladař, se postaral, aby jeho syn měl všeho dostatek, a udržel ho na světské dráze. Celý život Buddha strávil v přepychu a doslova mimo každodenní realitu. V šestnácti letech se však oženil a po čase se dokonce začal vyhýbat i přepychovému způsobu života. Ve svých volných chvílích podnikal vyjížďky za hradby paláce, při nichž se vídal s poddanými. Podle tradice se dokonce dostal do situací, které měly symbolizovat životní strast a pomíjivost. Důsledkem těchto setkání bylo jeho hluboké ponoření do přemýšlení týkajícího se prostého života, což ho později přivedlo k opuštění nejen paláce, ale také manželky a prvorozeného syna. Svůj odchod k hledání osvobození vykonal ve svých devětatdvaceti letech.⁶

⁵ WERNER, K., *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko: s přihlédnutím k Přednímu východu*, s. 109-117.

⁶ Tamt., s. 109-117.

Cesty k hledání osvobození, na které se Gautama vydal, trvaly celých šest let. Setkal se při nich s nespočtem učitelů, naučil se různým druhům meditací a připojil se k různým skupinám. Jednou z nich byla skupina čítající pět poustevníků, kteří ho učili umrtvování těla. Na základě tohoto učení se Gautama snažil po delší dobu praktikovat nepřijímání potravy, což mu způsobilo zdravotní problémy, a posléze se od tohoto učení odvrátil. Nebylo totiž přínosné nejen pro jeho intelekt, ale uvědomil si také, že sebeusmrcení nemá žádný význam pro jeho duchovní cestu. Jeho odvrácení však společníci netolerovali, a proto byl nucen ze skupiny odejít. V této chvíli se ocitl na své cestě zcela sám a začal se věnovat hlubokým meditacím, ve kterých se setkal s bohem Touhy (Mára). Mára se snažil jeho osobu svádět za pomoci tužeb, avšak Buddha nadále vykonával svou hlubokou meditaci a bůh posléze zmizel. V průběhu noci, ve které se meditace odehrávala, se dokonce dostal až do stádia, kdy pochopil působení karmy a lidských činů. Uvědomil si, že na základě činů člověk určuje celý svůj život, a po dosažení tohoto probuzení se rozhodl své učení šířit dále, a to nejprve mezi již zmíněné poustevníky a později i mezi další žáky.⁷

Dalo by se říci, že Buddha zasvětil celý svůj život cestování, vzdělávání a rozšiřování učení dharmy, které bylo založeno především na učení čtyř vznešených pravd a osmidílné stezky. Ke konci svého života, přesněji kolem 80. roku svého věku, však onemocněl úplavicí a zdravotní stav, se kterým se potýkal, mu dále nedovoloval učit. Z tohoto důvodu se jednoho dne odebral mezi dva stromy, kde leže na pravém boku zemřel. Podle všech dostupných informací jeho smrt probíhala za přítomnosti několika mnichů. Nejmenoval žádného svého nástupce, ale snažil se, aby každý z přítomných našel svou individuální cestu. Krátce po jeho smrti byly ostatky uloženy ve stúpách, které dodnes představují symboly klidu a míru.⁸

2.4. Čtyři vznešené pravdy

V návaznosti na Buddhovo učení musíme zmínit především čtyři vznešené pravdy, které představují samotné jádro buddhistického náboženství. Tyto pravdy obecně pojednávají o strádání pozemského života a jsou považovány za věčné. Pravdy samotné

⁷ LOPEZ, Donald S., *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učení*, s. 51-57.

⁸ LOPEZ, Donald S., *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učení*, s. 71-77.

poté mohou být společně s osmidílnou stezkou, na kterou odkazuje čtvrtá pravda, stručně rozděleny do následujících bodů.

- pravda o utrpení,
- pravda o vzniku utrpení,
- pravda o zničení utrpení,
- pravda o cestě vedoucí ke konci utrpení.⁹

Osmidílná stezka:

- pravý názor,
- pravé rozhodnutí,
- pravá řeč,
- pravé jednání,
- pravé živobytí,
- pravé snažení,
- pravá bdělost,
- pravé soustředění.¹⁰

Co se týče jednotlivých pravd, každá z nich má svůj specifický význam. O první se hovoří jako o pravdě strasti poukazující na fakt, že veškeré bytí je pouhé utrpení. Druhá z nich je vyobrazena jako pravda zabývající se původem strasti založeným na žádostivosti. Třetí pravda navazuje na druhou a ukazuje možnosti odstranění onoho životního utrpení. A nakonec je tu čtvrtá pravda, která pojednává o konci utrpení a vysvobození z koloběhu života za pomoci osmidílné cesty.¹¹

Buddha a jeho učení tedy představují základní pilíře tvořící jádro nábožensko-filozofického hnutí, které je v dnešní době zastoupeno několika miliony stoupenců. Zpočátku se však nejednalo o světové učení, ale spíše o nauku soustředující se na osvobození z koloběhu života, schopnosti a individualitu jedince. Dokonce i v dnešní době se vedou spory, zdali lze považovat buddhismus za náboženství, či filozofii. Ve

⁹ DEMJANČUKOVÁ, D. a Štěpánka Š., *Čítanka dějin náboženství*, s. 72-74.

¹⁰ *Lexikon východní moudrosti: buddhismus, hinduismus, taoismus, zen*, s. 323-4.

¹¹ DEMJANČUKOVÁ, D. a Štěpánka Š., *Čítanka dějin náboženství*, s. 72-74.

srovnání s jinými druhy světového náboženství totiž buddhismus není zastoupen bohem, ale pouze učitelem. Tomu se nepřisuzuje stvoření světa a podíl na jeho dalším dění, a proto lze na buddhismus nahlížet jako na náboženství bez systematického názoru, které se opírá o učení postavené na psychologické rovině. Buddhova nauka tedy postrádá ontologickou platnost a veškeré vnímání hmotného světa je zde zcela vedlejší.¹²

3. Historie pronikání buddhismu do Evropy

Následující kapitola bude zaměřena na historický aspekt pronikání buddhismu do západního světa. Upřesněné budou informace týkající se rozšiřování buddhismu, které bylo až do konce 19. století chápáno spíše na základě individuálních postojů postrádajících jakoukoliv kontinuitu. Pro pochopení buddhismu jakožto uceleného náboženství vznikajícího koncem 19. století nám ovšem nepostačí zabývat se pouze tímto obdobím. Důležité je rozpracování nejstarších historických kořenů střetávání buddhismu se západním světem, a to od starověku až po novověk. Tato kapitola by tedy měla sloužit jako určité nahlédnutí na historický průběh a rozšiřování buddhismu, které nám pomůže k lepšímu pochopení současného buddhismu.¹³

3.1. Koncily

Jak již bylo zmíněno, krátce po smrti Buddhy nebyl jmenován žádný jeho následovník, ale existovala obec a dharma, podle které se mohli žáci řídit. Zpočátku však nebylo možné vše řádně uskutečnit, protože zmíněné učení bylo potřeba nejprve zformovat a uzákonit, neboť smrt hlavního učitele znamenala pro obec a celý řád značný rozkol. Určité nebezpečí představovalo také v té době stále silné náboženství bráhmanismus. Z tohoto důvodu se několik set učenců rozhodlo krátce po smrti Buddhy pro shromáždění ve městě Rádžagrha, přesněji v jeskyni Sedmi listů. Zde se za přítomnosti 500 učenců uskutečnil první koncil, v jehož čele stáli žáci Mahákášjapa a Ánanda.

¹² WERNER, K., *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko: s přihlédnutím k Přednímu východu*, s. 118.

¹³ LENOIR, F., *Setkávání buddhismu se Západem*, s. 12-15.

Ánanda však doposud nebyl arhatem, ale i přesto se mohl koncilu zúčastnit a vytvořit na základě své paměti soubor rozprav Sútru, která je součástí kanonických buddhistických textů (Tipitaka).¹⁴

Co se týče prvního koncilu, musíme mít na paměti, že se nejednalo o koncil soustřeďující se na předávání učení založeného na intelektuálních znalostech či faktech, ale o ústní předávání a přeřikávání učení, které bylo důležité využívat prakticky. Na prvním koncilu byly utvořeny texty a určitý první soubor nauky tvořící základ tohoto náboženství. Celkový řád, který první koncil nastolil, se poté v dějinách buddhismu považuje za první významný krok směřující k zachování Buddhova učení.¹⁵

V průběhu času se však utvářely i jiné doktríny vyvolávající v dosavadním řádu pocházejícím z prvního koncilu krizi, což vyústilo ve svolání druhého koncilu Ánandovým žákem Jašasem.¹⁶ Přesné datum konání druhého ani prvního koncilu není přesně známo, a proto se odhaduje, že se konal přibližně sto let po Buddhově smrti. Na tomto koncilu se dosavadní učení rozštěpilo na dvě skupiny, a to na théravádu a mahásanghiku, z níž později vznikl směr zvaný dnes mahájána. Původ jejich rozštěpení byl způsoben především rozdílnými názory na dodržování prvotní nauky. Théraváda zastupovala skupinu ortodoxních stoupenců, kteří dodržovali přesně dané předpisy pocházející ze starého učení. Naproti tomu mahásanghikové soustředili veškerou svoji snahu na rozšiřování učení mezi obyčejný lid, kterému se snažili ukázat správnou cestu k odstranění utrpení. Jejich snaha o prosazení změn v dosavadních předpisech byla ovšem na druhém koncilu zamítnuta, a to nejen z toho důvodu, že za své služby podle nařknutí přijímali peněžní dary, ale také z důvodu, že théravádová skupina se nechtěla podílet na rozštěpení doposud jednotného buddhismu. Nicméně krátce po odmítnutí skupiny mahásanghiků se utvořilo hned několik směrů, a dokonce i sekt, a byl svolán v pořadí třetí koncil, který se konal okolo roku 250 př. n. l. a zúčastnilo se ho na 10 000 mnichů, tzv. mahásanghiků, kteří si utvářeli vlastní předpisy opírající se o stejné učení, z něhož vycházela théravádová skupina.¹⁷

¹⁴ ELIADE, M., *Dějiny náboženského myšlení*, s. 190-191.

¹⁵ ČERNEGA, J., *O počátku buddhismu*, s. 9-16.

¹⁶ ELIADE, M., *Dějiny náboženského myšlení*, s. 190-191.

¹⁷ ČERNEGA, J., *O počátku buddhismu*, s. 9-25.

Náhled na historii prvních tří koncilů nám tedy ukazuje rozštěpení starého učení na celkem dva hlavní směry, které se v průběhu let rozrostly na mnoho dalších. Především se jedná o mahájánový buddhismus zastoupený menší skupinou s liberálnějšími postoji a na druhé straně konzervativní thérávádový buddhismus. Thérávádový buddhismus na samém počátku představoval spíše konzervativnější stranu, která se opírala o staré učení čtyř ušlechtilých pravd a osmidílnou stezku, již vyznávala většina. Z tohoto důvodu byl také tento směr jako první šířen i za hranice Indie, a to za vlády krále Ašóky.

3.2. Starověk

V období raných dějin buddhismu sehrály podstatnou roli dvě důležité události. První z nich se týkala Alexandra Velikého a jeho vpádu do Indie, který umožnil otevření Indie a následné ovlivnění indického prostředí helénistickými vlivy. Druhá z nich se týkala především nově utvořené dynastie Maurjů. Přesné informace o maurjské říši bohužel nemáme, ale v dnešní době se předpokládá, že vznikla okolo let 320 - 290 př. n. l. a jejím zakladatelem byl princ a dobyvatel Čandragupta. Ten se v historii Indie zasloužil o její sjednocení a pozdější úspěšnou éru vládnutí vnuka Ašóky.¹⁸

Ašóka pokračoval v rozšiřování maurjské říše a jeho vliv se táhl od hranice dnešního Afghánistánu až po Bengálský záliv. Ašóka se ovšem na trůn nedostal lehce, ale podle všech starých tradic až po vyvraždění svých příbuzných mužského pohlaví. Podle historických informací se za dob své vlády zúčastnil pouze jediné výpravy namířené proti Kalingům a ta ho podle všeho nejvíce inspirovala k tomu, že konvertoval k buddhismu. Přestože v období svého vládnutí přibližně v letech 270-275 n. l. již vyznával učení dharmy, k jeho obratu nejvíce dopomohla již zmíněná krutá a také poslední válka na území Indie za dob jeho vlády.¹⁹ Tato válka přivedla Ašóku k názoru, že veškeré zlo a války jsou špatné a tím jediným dobrým je učení a dodržování dharmy. V období svého devátého roku vládnutí se tedy rozhodl k přísnému dodržování a šíření dharmy napříč celou svou říší a nadále nepodporoval žádný tyranský způsob vládnutí. Snažil se totiž o nastolení nejenom morálního, ale především etického způsobu vládnutí. Ve svém období byl proti každému druhu násilí a snažil se být shovívavý a tolerantní

¹⁸ ELIADE, M., *Dějiny náboženského myšlení*, s. 190-193.

¹⁹ ČERNEGA, J., *O počátku buddhismu*, s. 9-16.

k obyvatelům celé říše a všem druhům náboženství. Z období jeho vlády se nám dodnes zachovaly především skalní nápisy, které demonstrovaly jeho úctu k lidu a snahu rozšiřovat dharmu. Jako příklad skalních nápisů si například můžeme uvést jeden z nápisů umístěných v oblasti Kalinga.²⁰

*„Všichni lidé jsou mé děti
a stejně jako si přeji, aby se mým dětem
dostávalo všeho nejlepšího
a aby našly štěstí v tomto i v příštím světě,
tak si to přeji i pro všechny lidi.“²¹*

Období 3. století našeho letopočtu a vláda posledního maurjského krále Ášoky znamenala v historii buddhismu především duchovní rozvoj. Nejen že se v tomto období Indie otevřela západnímu světu, ale za dob vládnutí krále Ášoky se uskutečnily první misie sloužící k rozšíření buddhistického učení za její hranice.²² V historii se hovoří o celém počtu misíí šířících se napříč kontinenty. Jednou z nejdůležitějších však byla misie na Srí Lanku, které se zúčastnil Ášókův syn Mahinda. Ten ve svém působení ovlivnil Sinhalce, jednu z nejpočetnějších etnických skupin žijících na tomto ostrově, do takové míry, že se zde buddhismus dodnes považuje za národní náboženství. Misie se ovšem nekonaly jen v oblasti Východu, ale šířily se i na Západ.²³ Díky nim se také Ášóka dočkal uznání jak v oblasti Indie a východní Asie, tak v oblasti Řecka a Persie. Hovoří se dokonce o tom, že jeho vliv a vyslaní misionáři dosáhli až k samému Středomoří. Sem se totiž na základě obchodu mezi Egyptem a přilehlými zeměmi rozšiřovaly vzájemné styky a obchodování.²⁴

Po vládě krále Ášoky se však situace v Indii změnila. Celá říše se rozpadla a trůnu se ujal řecký král Menandros. Ten byl považován za velice moudrého a vzdělaného muže, jehož vládnutí bylo silně podobné jeho předchůdci. Snažil se stejně jako Ášóka pokračovat v šíření učení dharmy a za dob jeho vlády se buddhismus dostal na samý vrchol. Menandros ovšem praktikoval odlišný způsob učení a šíření buddhismu, a to

²⁰ Světlo osvobození: dějiny buddhismu v Indii, s. 214-219.

²¹ Světlo osvobození: dějiny buddhismu v Indii, s. 217.

²² KÜNG, Hans a Heinz BECHERT. *Křesťanství a buddhismus: na cestě k dialogu*, s. 79-81.

²³ Tamt., s. 78-79.

²⁴ Světlo osvobození: dějiny buddhismu v Indii, s. 215-227.

způsob založený na rozpravách, kterému se naučil právě v Řecku. Tento řecký král tedy představoval jednoho z dalších hlavních šířitelů v období raného buddhismu, který dokonce ve své době nechal vystavět několik buddhistických středisek nacházejících se západně od Indie v oblasti dnešního Afghánistánu.²⁵

3.3. Středověk

Z nedostatku důkazů nelze v dnešní době určit vliv buddhismu na antiku a západní myšlení. S opravdovým vlivem buddhismu na Západ se setkáváme až v období středověku, kdy se postupně sceloval obraz Indie a také jeho náboženství na základě zpráv prvních cestovatelů.²⁶

Co se týče samotného počátku středověku, nelze narazit na žádný větší zájem o východní učení nebo dokonce o Východ samotný. Nejen že v cestě stály nepokoje způsobené stále se rozšiřujícím islámem a značná omezenost obchodních styků, problém způsobovala i snaha o prosazení křesťanství a budování křesťanské civilizace, která zbrzdila jakékoliv ovlivňování Evropy buddhismem. Z tohoto důvodu nelze zaznamenat žádné větší vlivy nebo přívaly informací proudících na Západ, a to až do 13. století.²⁷

Cest do vzdálené Indie začalo přibývat až v polovině 13. století z důvodu obchodních výprav a papežových vyslanců. Toto období s sebou přineslo vlnu zájmu o dálný Orient, která pocházela ze spekulací založených na víře v dálný křesťanský svět. Snaha o nalezení říše chána Kujukova, ve které panovala absolutní náboženská tolerance, podnítila mnoho cestovatelů a misionářů této doby. Nejen ti se ovšem zapojili do misí na Dálný východ. Svě misionáře v této době vysílal také král Ludvík IX., jehož vyslanec Vilém Rubruk jako jeden z prvních poskytl informace o tibetských mniších. Období 13. století je tedy celkově možné charakterizovat jako období velkého zájmu

²⁵ ČERNEGA, J., *O počátku buddhismu*, s. 37-38.

²⁶ LENOIR, F., *Setkávání buddhismu se Západem*, s. 34-35.

²⁷ LENOIR, F., *Setkávání buddhismu se Západem*, s. 37-62.

o dálný Orient, který ovšem přinesl i nespočet nepodložených informací, které se začaly objasňovat ve 14. století, století Marka Pola.²⁸

Marco Polo jako přední italský mořeplavec nejen jako první ve své době zprostředkoval Evropě kompletní životopis Buddhy tak, jak ho získal od cejlonských mnichů. Sám dokonce Buddhu v křesťanské době přirovnal k Bohu samotnému, což bylo přijato s určitou kritikou. Nicméně snaha a objevování buddhistického náboženství byla i přesto stále větší, a proto mohl být buddhismus dále objevován. Nové názory pocházející od mořeplavců, misionářů či obchodníků byly totiž většinou založené na kladném přístupu. Jeden z misionářů Benedikta XII. dokonce hovořil o Indii jako o pozemském ráji.²⁹

Touha po poznání asketického náboženství tedy pokračovala až do období raného novověku, kdy se do těchto oblastí vraceli jezuitští mniši. Ti však byli ve značné nevýhodě oproti svým předchůdcům ze 13. a 14. století. Veškeré předchozí informace totiž byly zapomenuty z důvodu rozpadu mongolské říše a uzavření Indie. Jezuité tedy byli nuceni vytvořit si zcela nový pohled na buddhismus. Problémy, které ovšem nové náhledy a názory přinesly, byly založeny na kulturních postojích, jež se neslučovaly s dosavadní indickou společností, a proto docházelo k interpretačním omylům. Jedním z předních misionářů 16. století byl například František Xaverský. Snažil se porozumět východnímu náboženství, ale i navzdory tomu, že se na svých výpravách setkával s řadou sekt, se mu nepodařilo z důvodu odlišné kultury a scholastického západního učení pochopit uctívání Buddhy. Evropa se tedy potýkala s problémem, kdy veškeré informace o východním učení postrádaly jakoukoliv souvislost, která by mohla dokládat výklad a pochopení Buddhovy nauky. Na počátku 17. století se však tento náhled na buddhismus mění vznikem spolehlivých prací zabývajících se buddhistickým učením.³⁰

²⁸ LENOIR, F., *Setkávání buddhismu se Západem*, s. 37-62.

²⁹ LENOIR, F., *Setkávání buddhismu se Západem*, s. 37-62.

³⁰ LENOIR, F., *Setkávání buddhismu se Západem*, s. 37-62.

3.4. Novověk

Stejně jako tomu bylo na počátku středověku i na počátku novověku Indie procházela krizí způsobenou islámem. Islám totiž v 15. a 16. století zcela vytlačil buddhistické náboženství z indického území. Do oblastí zasažených islámskou vírou ovšem nespádala oblast Střední Asie, a proto se zde buddhistické učení mohlo šířit i několik následujících století. Oslabený buddhismus, který se však zachoval, se postupem času začal rozšiřovat i na území Ameriky, Austrálie a Evropy. Tento buddhismus se například pokusil o vytlačení komunismu z asijských oblastí Sovětského svazu a v tomto dále pokračoval do Mongolska, Číny a Kambodže. Celkově by se dalo říci, že se dosavadně oslabený buddhismus začal vzpamatovávat až v období 18. a 19. století, které představovalo období zcela nové éry.³¹

Kromě stále se šířícího buddhismu v oblasti střední Asie, který odolával nejen islámu, ale také křesťanství, započala snaha o prosazení buddhismu v zemích Evropy, Ameriky a v Austrálii, v nichž se postupem utvářely skupiny nejen mnišské, ale také laické. Skupiny se zpočátku soustředily v oblasti asijských přistěhovalců. Netrvalo však dlouho a začaly vznikat i skupiny domácího obyvatelstva, jejichž znalost vycházela nejprve z misionářských zpráv a postupem se prohlubovala za pomoci akademických výzkumů a studia starých textů.³² Ve stejné době také začaly vznikat první překlady a utváření nového pohledu na Orient. Jednou z důležitých postav, která se zasloužila o utvoření obrazu Dálného východu v oblasti Evropy, je například Anquetil Duperron. Duperron totiž jako jeden z prvních napsal knihu zabývající se východním náboženstvím mazdaismem, což přispělo k následnému studování Východu.³³

Evropa se tedy nacházela ve fázi objevování Orientu, který inspiroval mnoho vědeckých prací a literatury. Celkový pohled na buddhismus se však i v období 17. až 19. století potýkal se specifickým problémem, jímž byl jeho výklad na základě různých postojů a názorů týkajících se postavy Buddha. Jak již bylo zmíněno, od starověku po novověk se stále šířilo mnoho nepodložených informací, které se do Evropy dostávaly

³¹ KÜNG, Hans a Heinz BECHERT. *Křesťanství a buddhismus: na cestě k dialogu*, s. 161-164.

³² WERNER, K., *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko: s přihlédnutím k Přednímu východu*, s. 204-205.

³³ LENOIR, F., *Setkávání buddhismu se Západem*, s. 65-75.

na základě cest různých výprav. Lidé Evropy si proto museli počkat na přesné informace až do období třicátých let 19. století. To bylo charakteristické nadanými spisovateli a filology. Mezi nejznámější orientalisty této doby můžeme zahrnout jména, kterými jsou například Michel-Jean-Francoise Ozeraye a nebo Julius Klaproth. V jejich době se totiž poprvé vymežil předmět zvaný buddhismus. Nicméně aby bylo možné přesné definování tohoto předmětu, bylo nutné zabývat se dobovými texty a překladem pálijského kánonu. Veškeré úsilí nejrůznějších myslitelů nám v 19. století nabízí nespočet nejen literárních prací zabývajících se buddhismem, ale hlavně vědecké studie, které vycházejí z překladů starých textů. Za přední vědce, jejichž práce se zasloužily o prohlubování těchto znalostí, musíme zmínit především Maďara Sándoru Kőrösi Csoma. Csoma se na svých cestách po Tibetu seznámil s novou kulturou a následně veškeré své informace předal roku 1834 Evropě ve své práci, již byl tibetsko-anglický slovník. Csoma ovšem inspiroval i britského myslitele Briana Hodgsona, který se stejně jako on věnoval tibetskému buddhismu a umožnil tak Evropanům přístup k doposud nepřístupným textům. Ve Francii se naopak objevil Abel Rémusat, který na rozdíl od kolegů přichází s materiály zabývajících se čínským buddhismem, a také Francouz Eugene Burnouf. Ten roku 1826 společně s dalšími kolegy odhalil kořeny pálijského jazyka a na základě svých znalostí sepsal knihu s názvem - Úvod do dějin indického myšlení.³⁴

Celé 19. století bylo tedy typické značným zájmem o východní náboženství a staré jazyky jako sanskrt, páli, japonština, čínština a tibetština, na jejichž překladu jsou položeny základy dnešního moderního pohledu na buddhismus. Impulz, který jako první položili francouzští, němečtí a britští vědci, můžeme tedy označit za podstatný krok pro další rozvoj a šíření buddhismu, které postupovalo zejména do Francie a Německa, ale i do Ruska.³⁵

Příval nových informací ovšem nebyl podstatným krokem jen na poli vědy, ale významnou roli sehrál buddhismus i v oblasti filozofie. Jednou z hlavních evropských osobností, která ovlivnila nejen Evropu, ale také nespočet dalších myslitelů, jimiž jsou

³⁴ LENOIR, F., *Setkávání buddhismu se Západem*, s. 65-75.

³⁵ LENOIR, F., *Setkávání buddhismu se Západem*, s. 65-75.

například Nietzsche, Freud, Kierkegaard či Camus, byla postava německého filozofa Arthura Schopenhauera.³⁶

Na německého filozofa Arthura Schopenhauera by se mohlo s určitou nadsázkou nahlížet jako na prvního evropského buddhistu. Nejen že jeho postoje ovlivnily myslitele 19. - 20. století Theodora Schultze nebo Karla Eugena Neumanna, ale je možné ho také považovat za představitele pozdějšího novobuddhistického směru.³⁷ Celkově měl totiž Schopenhauer v Evropě značný vliv na utváření pohledu na buddhismus a svou filozofii se snažil většinou stavět na názorech pocházejících ze starých textů. Především jeho publikace *Svět jako vůle a představa* byla založena na starých védských textech, které vycházely ze stejného principu utrpení. Toto utrpení totiž bylo zaznamenáno jak v hinduistickém myšlení, tak v jeho filozofii. Celkově tedy Schopenhauer zastával názor, že člověk je ve svém životě nucen pochopit fakt, že veškeré utrpení nepochází z vnějšku, ale utváří se vždy uvnitř jedince. Vysvobození z onoho utrpení poté nalézá Schopenhauer ve zkušenosti založené na estetické kontemplaci, která je však velice pomíjivá, a proto je důležité soustředit se spíše na absolutní potlačení vůle k životu. Zřeknutí se všeho chtění a vykoupení se od světa, ve kterém se nám veškeré bytí ukazuje jako pouhé utrpení, shledává jako nalezení a vysvobození z koloběhu života stejně, jako je tomu v buddhismu.³⁸

4. Buddhismus České republiky

V předchozích kapitolách jsem se snažila nastínit historii rozšiřování buddhismu v Evropě od samého počátku až po období 20. století. Následující kapitola by však měla pojednávat především o buddhismu v České republice s přihlédnutím na sousední státy a na jeho vrchol v období 20. - 21. století. V návaznosti na české prostředí bych také ráda zmínila životní osudy a přínosy osobností českého buddhismu a skupin, které se staly v době 20. století předmětem zájmu mnoha Čechů.

³⁶ LENOIR, F., *Setkávání buddhismu se Západem*, s. 91-92.

³⁷ LESNÝ, V. *Buddhismus*, s. 412-418.

³⁸ LENOIR, F., *Setkávání buddhismu se Západem*, s. 92-97.

4.1. Přelom 19. a 20. století

V období 19. století se české prostředí potýkalo s náboženskou krizí, které předcházely rozsáhlé změny přicházející ze Západu. Dalo by se říci, že Západ svou politickou, ale také kulturní situací ovlivnil průběh celého tohoto století na území českých zemí a celé Evropy. Průmyslová revoluce a osvícenské postoje postavené na důvěře ve vědu, na nových názorech a myšlenkových směrech totiž byly na počátku 19. století spojovány nejen s rozvojem průmyslu a ekonomickým růstem, ale také se sociálními problémy. Atmosféra způsobená sociální krizí zasahující všechny oblasti s sebou přinesla nové otázky týkající se nejen ekonomických a sociálních problémů, ale také náboženství. V dosavadním prostředí se hovořilo především o krizi náboženské. V té se vyskytovala na jedné straně skupina zastávající názor, že věda může plně nahradit názory teologické, a na straně druhé stála skupina prosazující nové náboženství vyhovující dosavadní atmosféře a moderní kultuře.³⁹ S pojmem tohoto nového náboženství se lze setkat především v době sekularizace. Sekularizace pro české země znamenala stejně jako pro společnost jiných evropských států proces dlouhodobého oddělování světského a duchovního života vycházejícího z katolické strany, který lze v současnosti považovat za proces stále neukončený.⁴⁰ Na základě sekularizace se v české společnosti utvořilo hned několik skupin, jež se snažily prosadit návrh na řešení dané situace za pomoci obnovení dosavadního křesťanství, nového náboženství či tzv. etického náboženství. Etické náboženství však představovalo náboženství, které si určovalo nový cíl a smysl života. Snažilo se stavět tradiční víru v Boha do pozadí a přicházelo s novými hodnotami, které měly člověku moderní doby pomoci s nalezením klidu. Těmito novými názory se etické náboženství plně shodovalo s buddhismem, který byl prosazován obzvláště Rudolfem Mášou a Leopoldem Procházkou a mnoha dalšími osobnostmi, které budou zmíněny v následujících kapitolách.⁴¹

Počátek 19. století tedy do české společnosti přinesl nový směr, který byl zcela odlišný od dosavadní katolické víry. Nicméně i zde musíme zmínit, že změny přicházející ze Západu měly velký podíl na ovlivňování tohoto zprvu etického náboženství. Na

³⁹ TRÁVNÍČEK, Z., *Leopold Procházka: první český buddhista*, s. 20-21.

⁴⁰ *Společnost v přerodu: Češi ve 20. století: sborník referátů z cyklické konference Demokracie 2000*, s. 117-120.

⁴¹ TRÁVNÍČEK, Z., *Leopold Procházka: první český buddhista*, s. 20-32.

přelomu 19. - 20. století se buddhismus v českém prostředí nechal inspirovat převážně dvěma jeho dalšími podobami, které pocházely z Ameriky. První z nich byl beatnický zen založený na bohémském způsobu života, který se snažil o propojení zenu a volnosti, z nějž se později oddělil druhý směr ekobuddhismus. Ten se stavěl do opozice vůči západnímu světu a nezodpovědnému konzumnímu způsobu života. Celkově by se o něm dalo hovořit spíše jako o hnutí než o buddhismu, které ovšem vychází ze stejného pohledu na svět představujícího pouhé utrpení a ekologické problémy způsobující ekologickou krizi. V současné době je tento angažovaný buddhismus v našich i sousedních zemích Evropy stále velice populární a snaží se vycházet ze základů mahájánového buddhismu.⁴²

Dalším směrem, který byl spojován v 60. letech s předchozími směry, je tibetský buddhismus, který se dostal ve stejné době jak do Ameriky, tak do střední Evropy. Rozrůstání tibetského buddhismu měla na svědomí především vlna nadšenců, která podstoupila několik cest do Indie. Tyto cesty posléze umožnily nejenom přivedení duchovních učitelů a později zakládání center, ale také rozšiřování buddhistického učení v oblasti Ameriky a Evropy. Vedle toho se lze setkat s několika Tibetany, kteří se sami rozhodli šířit učení Buddha v Evropě a Americe. Většinou se nejednalo z jejich strany o snahu přivést dosavadní společnost k buddhismu, ale spíše se lze setkat se zájmem samotných domorodců, kteří svou angažovaností dostávali buddhismus více do povědomí.⁴³

Zde jsme tedy zmínili jen základní odvětví buddhismu, která se v českém prostředí v tomto období utvářela a ve kterých nadále zůstávají příznivci utvářející různé skupiny či organizace. Celkově lze dospět k závěru, že na utváření buddhismu se podílely nejen geopolitické, ale také vědecké prvky, na jejichž základě se později utvořily různé skupiny. Co se týče českého prostředí, nejdůležitější organizace zmíníme později. Ze zahraničních skupin je však nutné uvést především britskou skupinu buddhistické společnosti, kterou založil Christmas Humphreys.⁴⁴ Z německých organizací zase musíme uvést založení Buddhistického domu Paulem Dahlkem roku 1926.⁴⁵

⁴² CONZE, E., *Stručné dějiny buddhismu*, s. 155-172.

⁴³ LENOIR, F., *Setkávání buddhismu se Západem*, s. 219-221.

⁴⁴ CONZE, E., *Stručné dějiny buddhismu*, s. 155-172.

⁴⁵ TRÁVNÍČEK, Z., *Leopold Procházka: první český buddhista*, s. 20-29.

Atmosféra 20. století a především období válek a všudypřítomný komunistický režim měl značný vliv nejen na buddhismus jako takový, ale také na společnost. Po pádu Berlínské zdi roku 1989 by se dalo říci, že buddhismus začal nejen u nás, ale také v sousedních státech zažívat určitou revoluci. Neúspěch komunistů a jejich ideologického smýšlení totiž vzbudily zájem lidí o víru, která by se nesnažila změnit celou společnost a utvořit utopický stát, ale soustředila by se na jedince a jeho individualitu. Dalo by se tedy říci, že pád Berlínské zdi a hrůzy způsobené válkami člověku dopomohly k přesvědčení, že svět je pouhé utrpení, kde se musí potýkat i s dalšími problémy, jakými jsou například ekologická krize či technický pokrok. Člověk této doby se tedy ocitl ve společnosti, ve které nemohl nalézt odpovědi na své existencionální otázky, a proto se je snažil nalézt sám v sobě, což ho posléze přivedlo jak k antické filozofii, tak k východní moudrosti. Buddhismus v tomto směru mohl nabídnout člověku obojí, a proto se stává východiskem mnoha lidí.⁴⁶ Celkově přineslo období válek vlnu zájmu, která vyústila v nespočet buddhisticky orientovaných organizací, jež se začaly utvářet již po první světové válce v Americe, Anglii, Německu a Francii. Později se k nim po druhé světové válce přidala i střediska či klášterní obce, které sloužily pro praktikování meditací nabízejících théravadový, mahájánový a tibetský buddhismus.⁴⁷

5. Osobnosti českého buddhismu

V návaznosti na české prostředí bude v následující kapitole pojednáno o životních osudech a přínosech nejvýznamnějších osobností české buddhistické scény, které se značným podílem zasloužily o rozšiřování buddhistického učení na našem území.

5.1. Leopold Procházka

Dr. Leopolda Procházku lze považovat za jednoho z předních propagátorů buddhismu v období 1. pol. 20. století. V Praze 1879 se narodil do velice vzdělané a aktivní rodiny Prokopa Procházky, který se podílel na několika literárních pracích zaměřujících se na

⁴⁶ LENOIR, F., *Setkávání buddhismu se Západem*, s. 241-244.

⁴⁷ WERNER, K., *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko: s přihlédnutím k Přednímu východu*, s. 204-206.

chemii, přírodovědu a fyziku. Jeho matka byla židovského původu a jmenovala se Emílie Katzová. Po sňatku s Prokopem Procházkou roku 1871 se jim narodilo celkem sedm dětí. Jedním z nich byl i Leopold Procházka a jeho nejstarší bratr MUDr. Ladislav Procházka, který sehrál v životě svého bratra důležitou roli. Ladislav Procházka se ve svém životě věnoval nejen literární činnosti, ale také hudebním aktivitám, kterým se věnovala celá Procházkova rodina. Ladislav také vedl úspěšný společenský život a pravidelně se účastnil sezení tzv. „pátečníků“ u Karla Čapka, kde se věnoval společně s Tomášem Garriguem Masarykem a dalšími osobnostmi české kulturní scény kulturnímu a politickému dění.⁴⁸

Mládí Leopolda Procházky bylo poměrně divoké a dalo by se říci, že klid nastal až s příchodem jeho manželky. Roku 1905 se totiž seznámil se svou budoucí ženou Boženou Šafaříkovou, s níž se po narození dcery přestěhoval roku 1908 do Plzně, kde se jim o dva roky později narodil také syn. Leopold Procházka byl při svém působení v Plzni zaměstnán například ve státní správě, ale tato práce ho nenaplňovala. Rozhodl se tedy vydat na dráhu podnikání a otevřel si důlní společnost zvanou Concordia. Zpočátku Procházka svůj život orientoval především směrem k obchodu a průmyslu, což ho také přivedlo k zahraničním cestám, které mohl podnikat díky své profesi španělského konzula, v níž získal diplomatický pas. Jednalo se tedy o vzdělaného muže, který po své rodině podědil vlohy nejen pro hudbu, ale také pro techniku a podnikání. Ve výčtu všech kladných vlastností však nesmíme zapomenout zmínit, že disponoval velkou znalostí cizích jazyků a podle všech dostupných informací byl velikým znalcem nespočtu literárních děl.⁴⁹

Podnikatelské úspěchy však Procházku brzy omrzely a stále častěji se ubíral duchovním směrem. S přesností nelze určit přesný rok, kdy se rozhodl věnovat duchovním otázkám, ale podle informací by se mělo jednat o období kolem třicátého a pětatřicátého roku jeho života. V této době se soustředil nejen na studium sanskrtu, ale také na náboženské texty, které mu umožňovaly lépe pochopit východní náboženství. Podle všech dostupných zdrojů jedinými prameny, z kterých lze vyčíst seznamování Procházky s buddhismem, jsou doslovy umístěné v knihách - *O buddhistické meditaci a Buddhismus světovým názorem, morálkou a náboženstvím*. V těchto doslovec

⁴⁸ TRÁVNÍČEK, Z., *Leopold Procházka: první český buddhista*, s. 33-38.

⁴⁹ Tamt., s. 33-38.

můžeme například zaznamenat první setkání Procházky s buddhistou, který prohloubil jeho dosavadní informace týkající se buddhismu. Procházka se po důkladném seznámení s východním náboženstvím ubíral cestou studia buddhistické literatury a také se rozhodl podniknout cestu na Srí Lanku a do Tibetu. Bohužel žádnou z těchto cest nikdy nevykonal, ale v období kolem roku 1938 se mohl zúčastnit cesty na Srí Lanku s Martinem Novosadou. Z těchto plánů však záhy sešlo kvůli vyššímu věku a také jeho rodině, a proto se rozhodl alespoň finančně zajistit svého přítele Novosadu. Co se poté týče Procházky, ten po odjezdu Novosady dále působil v Plzni a pokračoval ve své aktivitě směřující k praktickému učení buddhismu. Vydával knihy a vedle toho se soustředil na uskutečňování přednášek, při nichž se snažil zprostředkovat Buddhovu nauku českému prostředí.⁵⁰

S přesností nelze určit, z jakého důvodu se Procházka začal věnovat buddhismu, ale z dostupných zdrojů lze hovořit o tom, že se jednalo o značnou zvědavost, se kterou se potýkal již od dětství. Procházka se totiž vyznačoval vždy velikou touhou po vědění a Buddhovo učení pro něj představovalo konečný cíl všeho, tzv. vrchol veškerého vědění.⁵¹ Co se poté týče jeho publikační činnosti zabývající se buddhismem, vydal několik knih na vlastní náklady a snažil se je orientovat především na théravádový buddhismus. Mezi jeho nejznámější knihy můžeme zařadit již zmíněná díla: *Buddha a jeho učení* a *Buddhismus světovým názorem a morálkou*. V jeho publikacích však lze také nalézt dílo, které je zaměřeno na kritiku společnosti a křesťanského náboženství, jako tomu bylo v publikaci *Buddha a Kristus*.⁵²

Navzdory tomu, že byl Procházka všestranně nadán, neprojevoval žádný větší zájem o politické dění. Svoji lhostejnost vůči politice také prohluboval především na základě porovnávání rovnosti lidí postaveném na socialistickém názoru a východním náboženství. Dalo by se říci, že se jeho postoje neslučovaly s postoji hlásající ideál rovnosti. Podle všeho Procházka zastával názor, že si člověk stejně jako společnost samotná utváří svou budoucnost na základě revoluce pocházející z vnitřku. To znamená, že považoval revoluci za vycházející z vnitřního prostředí, nikoli z prostředí vnějšího. Celkově byly jeho názory v opozici s dosavadním režimem a to se mu posléze stalo

⁵⁰ TRÁVNÍČEK, Z., *Leopold Procházka: první český buddhista*, s. 33-43.

⁵¹ Tamt., s. 39-43.

⁵² Tamt., s. 47-99.

osudným. Jednoho dne byl totiž v plzeňské kavárně za poslech zahraniční stanice zatčen. Procházka však již v minulosti provedl podstatný krok, který sehrál v jeho životě důležitou roli. Vzhledem k tomu, že byl z matčiny strany Žid, změnil si již dávno před zatčením rodokmen a to ho zachránilo před koncentračním táborem. Nicméně i přesto byl roku 1942 zatčen a v období svého věznění vystřídal věznice plzeňského gestapa, pražskou věznici a káznici ve Waldheimu, kde byl posléze držen až do svého propuštění. Zde se mu také objevil nádor na mozku. Jeho bratr Ladislav mu však poskytl pomoc a na základě vysoké kauce zařídil bratrovo propuštění a následné převezení do nemocnice na Vinohradech. Roku 1944 však Leopold Procházka své nemoci podlehl.⁵³

5.2. Otakar Pertold

Mezi známé indology nesmíme zapomenout zařadit také Otakara Pertolda, který vystudoval matematiku, fyziku a filozofii na Karlově univerzitě v Praze. Vedle těchto oborů se však také věnoval studiu orientálních jazyků a indickému náboženství. Dalo by se říci, že Otakar Pertold ve svém životě nikdy svoji domovskou univerzitu neopustil. Po svém úspěšném dostudování na této univerzitě zůstal a působil zde jako první profesor religionistiky, tedy vědy náboženské, již byl zakladatelem. Vedle toho také působil jako indolog a etnograf.⁵⁴

Otakar Pertold ve svém životě podnikl nespočet zahraničních cest, které mu sloužily k prohlubování znalostí v oblasti indologie. Cestoval například do Anglie, Francie, Německa či Nizozemí a roku 1909-1910 vykonal cestu na Cejlon a do jižní Indie. Do těchto oblastí se postupem svého života vrátil hned několikrát a z tamějšího náboženství čerpal informace do svých religionistických a etnografických prací. Krátce po skončení 1. světové války pokračoval ve svém působení na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy, kde získal status docenta, jenž mu byl udělen za práci: *Cejlonská božstva Gará a Girí*, jež představovala příspěvek k poznání původního náboženství cejlonského. Tento status mu také posléze dopomohl k získání pracovní pozice soukromého docenta nové katedry mytologie zaměřující se na srovnávání národů v oblasti Asie a Austrálie.

⁵³TRÁVNÍČEK, Z., *Leopold Procházka: první český buddhista*, s. 33-43.

⁵⁴HORYNA, Břetislav a Helena PAVLINCOVÁ. *Dějiny religionistiky: antologie*, s. 336-343.

Dalšího roku 1920 vydal práci *Základy všeobecné vědy náboženské*, která byla ve stejném roce rozšířena o dějiny náboženství. V návaznosti na působení v oblasti náboženství se v průběhu dalších let zúčastnil hned několika výprav do jižní Indie a na Cejlon. Pertold byl také jedním ze zakladatelů Orientálního ústavu, Volné myšlenky či Jednoty českých filologů. Může být také označen jako velice znalý indolog v oblasti starých a orientálních jazyků, jako jsou sanskrť, tamilština, sinhálština, prákrť, pálí nebo hindustání. Znalost těchto jazyků mu poté pomohla nejen při bádání jazykovém, ale také v oblasti týkající se reálií a především náboženství.⁵⁵

Otakara Pertolda lze právem řadit mezi přední indology české scény. Ve svých výzkumech se totiž často zaměřoval na oblast indického a srilanského náboženství a byl také filologem, který procestoval Indii, Cejlon i Barmu. Své poznatky posléze předával české společnosti ve svých studijních a vědeckých pracích zaměřených především na východní náboženství. Mezi jeho díla můžeme zařadit například publikace zvané - Jest buddhismus náboženství vhodné pro Evropana?, O činnosti křesťanských misionářů na Východě, Vzpomínky z Cejlonu či Ze zapomenutých koutů Indie.⁵⁶

5.3. Vincenc Lesný

České prostředí se krátce po první světové válce roku 1918 začalo vzpamatovávat, což přineslo zlepšení v oblasti studia buddhismu a přispělo k rozvoji indologie. Za zakladatele moderní české indologie lze považovat Vincence Lesného, který je další významnou postavou této oblasti a také jedním z hlavních propagátorů buddhistického učení u nás.⁵⁷

Vincent Lesný (1882-1953) se ve svém mládí věnoval studiu filologie na Karlově univerzitě v Praze, což ho později přivedlo k překladu ze sanskrťu, hindštiny či pálíjštiny. Na své mateřské univerzitě působil poté jako profesor a roku 1945 se stal jedním ze zakladatelů pražského Orientálního ústavu. Byl také považován za řádného

⁵⁵ HORYNA, Břetislav a Helena PAVLINCŮVÁ. *Dějiny religionistiky: antologie*, s. 336-343.

⁵⁶ HORYNA, Břetislav a Helena PAVLINCŮVÁ. *Dějiny religionistiky: antologie*, s. 336-343.

⁵⁷ HONZÍK, J., *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*, s. 33.

člena Československé akademie věd a na základě své literární činnosti se stal jedním ze zakladatelů časopisu *Nový Orient*.⁵⁸

Lesný svou aktivitou ovlivnil české prostředí především překladem pálijské sbírky *Dhammapada* a dílem *Buddhismus: Buddha a buddhismus pálijského kánonu*. Publikace byla vydána roku 1921 jakožto první vydání, ve kterém se Lesný snažil zachytit počátky východního náboženství a jeho šíření v oblasti jižní Asie. Vydání bylo roku 1948 dále rozšířeno o poznatky z oblasti mahájánového, tibetského a lamačského buddhismu.⁵⁹

Překlady umožnily Lesnému zachytit a zprostředkovat informace sloužící k akademickým účelům a do dnešních dob lze na jeho publikaci *Buddhismus* nahlížet jako na základní příručku v této oblasti. Ve své publikační činnosti se Lesný většinou snažil zaměřovat na théravádový buddhismus. Na druhé straně si však také uvědomoval, že buddhismus může nabídnout různorodé směry, které křesťanství naopak postrádá. Proto pro něj celkové nahlížení na buddhismus jakožto na ucelený komplex bylo zcela nepřijatelné, ale přesto přiznával, že se v něm objevují jednotlivé prvky přinášející našemu životu větší naplnění. Nicméně od jeho stoupence musí být vždy vyžadován řádný život a nesobecké jednání. Mahájánový směr z pohledu Lesného představoval směr, který si utvořil na základě svého učení Boha, tzv. „slitovníka“. Ten měl sloužit jakožto autorita pro slabší jedince přinášející víru a důvěru v lásku a život samotný.⁶⁰

Vincenc Lesný je tedy jedním z dalších předních indologů, který se zasloužil v období první poloviny 20. století o šíření buddhistických idejí, ke kterým se později přidali i čeští mystici v čele s Františkem Drtikolem a Květoslavem Minaříkem.⁶¹

⁵⁸ HONZÍK, J., *Buddhismus na Západě – Česká republika*. Disertační práce na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy na katedře antropologie, Praha, 2013, s. 55.

⁵⁹ HONZÍK, J., *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*, s. 33.

⁶⁰ LESNÝ, V. *Buddhismus*, s. 412-418.

⁶¹ HONZÍK, J., *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*, s. 33-34.

5.4. František Drtikol

Důležitou osobnost první poloviny 20. století představoval také František Drtikol, který se narodil roku 1883 a za své působení si zasloužil být považován za jednoho z nejdůležitějších představitelů buddhismu. V jeho životě na něj bylo ale nahlíženo také jako na umělce, který se proslavil svými fotografickými, malířskými a na druhé straně mystickými aktivitami. Veškeré jeho působení poté ovlivnila především křesťanská mystika, kterou praktikoval společně s buddhistickým učením ve svém osobitém způsobu výuky.⁶² Z buddhismu čerpal především pojmy zaměřující se na znovuzrození a probuzení a také pracoval s pojmem nirvána v komparaci se samsárou.⁶³

Co se týče jeho osoby, jednalo se o velice čínorodého muže, který měl nejen umělecké sklony, ale také sklony filologické. Překládal například indické, tibetské, čínské a japonské filosofické texty a ve svém životě praktikoval učení, ve kterém se snažil být dobrým duchovním rádcem. Svou praxi provozoval v Praze ve vile na Spořilově, kde se jeho obvyklým návštěvníkem stal například předseda Československé buddhistické společnosti Leopold Procházka a další známé osobnosti. Drtikol se snažil na základě výpovědí žáků svou učitelskou praxi směřovat především k tomu, aby všichni dospěli do stavu vysokého vědomí a odstranili tzv. příčinnosti, které se s nimi pojily.⁶⁴ Sám ve spojitosti s tímto řetězcem vždy říkával. „*Když je toto, je i tohleto - a když není toto, není ani tohohle.*“⁶⁵ Drtikol tedy nahlížel na buddhismus jako na učení, které může vést k cíli, pokud se jedinec soustředí na svou vnitřní práci. Podle Drtikola nezáleží nikdy na tom, kolik rad jeden druhému předáme, pokud člověk nenaslouchá své vnitřní intuici. Vnitřní práce je poté to nejtěžší, co může člověka na cestě k cíli potkat.⁶⁶ Na základě jeho učení má tedy jedinec vždy překonat sám sebe a nemá spoléhat na boží milost, ale měl by se ji pokusit nalézt sám v sobě. Buddhismus pro něj celkově představoval náboženství hledající brahma uvnitř každého jedince, a nikoli hledání vnějšího Boha.⁶⁷

⁶² HONZÍK, J., *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*, s. 33.

⁶³ ŠTEKL, E., *Síla moudrosti: Interpretace učení Fráni Drtikola*, s. 9-16.

⁶⁴ ŠTEKL, E., *Síla moudrosti: Interpretace učení Fráni Drtikola*, s. 9-16.

⁶⁵ Tamt., s. 16.

⁶⁶ Tamt., s. 9-23.

⁶⁷ Tamt., s. 19-23.

Významnou činností Františka Drtikola byla jeho překladatelská aktivita. Jeho silnou stránkou byl především německý jazyk, který mu posléze umožnil překládat z němčiny do češtiny. Mezi nejdůležitější jeho překlady lze poté zařadit například publikaci *Jóga a tajná učení Tibetu* a překlad *Knihy mrtvých*. Celkově lze jeho překlady považovat za velice inspirativní, jelikož ovlivnily nejen Zbyňka Fišera, známého pod pseudonymem jako Egona Bondyho, ale také známého filosofa a básníka Květoslava Minaříka.⁶⁸

5.5. Květoslav Minařík

Květoslav Minařík (1908-1974) byl známým českým mystikem, který napsal na základě vlastní životní zkušenosti několik knih přispívajících do oblasti buddhismu.⁶⁹ Jednalo se především o knihy *Drahokamy*, *Beseda Bohů* či *Mahájánské texty*, z čehož lze odvodit, že byl značně nakloněn mahájánovému buddhismu. Vedle své publikační činnosti se na druhé straně také věnoval samostudiu jogínského cvičení, při němž sehrála důležitou roli jeho mystická praxe. Na základě té totiž posléze vytvořil i knihu pojednávající o nauce s názvem *Přímá stezka*.⁷⁰ Tato kniha je rozdělena na dvě části. První pojednává o důležitosti vnitřní práce člověka, která vede k seberealizaci. Druhá část naproti tomu hovoří o přípravě na smrt, po které by mělo nastat probuzení ve zcela nové sféře. Na základě své přímé stezky Minařík také založil školu vycházející z tibetských základů učení Kagjü, kterou v současnosti vede Minaříkův žák Josef Studený.⁷¹

Co se samotného buddhismu týče, Minařík byl jeho velikým zastáncem, a to v první řadě kvůli tomu, že mu přisuzoval roli, která nám umožňuje poznání veškerých souvislostí ve světě. Na druhé straně naopak hovořil o buddhismu jako o psychologii. Buddhismus pro něj představoval oblast praktické psychologie, kterou vědecký pokrok nemůže nikdy zastihnout či dokonce předstihnout. Zastával tedy názor, že na buddhismus by nemělo být nahlíženo jako na vědu historickou, ale stále aktuální.⁷²

⁶⁸ LÍPA, J. *Učení Fráni Drtikola - od čakramů k nemyšlení*, s. 10-14.

⁶⁹ HONZÍK, J., *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*, s. 35.

⁷⁰ HONZÍK, J., *Buddhismus na Západě – Česká republika*. Disertační práce na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy na katedře antropologie, Praha, 2013, s. 57.

⁷¹ VOJTÍŠEK, Z., *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*, s. 224-225.

⁷² MINAŘÍK, K., *Komentáře ke Slovu Buddhovu*, s. 11-14.

6. Česká buddhistická centra

V předchozích kapitolách jsem se snažila zachytit osudy nejznámějších postav české buddhistické scény. V následující kapitole bych se ráda zaměřila na stručné popsání největších buddhistických center v České republice. V první řadě bych ráda zmínila Pražské buddhistické centrum Lotus, théravadovou pražskou skupinu Bodhi, buddhismus Diamantové cesty a v poslední řadě plzeňské centrum Kagyu Samye Dzong.

6.1. Pražské buddhistické centrum Lotus

Pražské buddhistické centrum Lotus bylo založeno roku 1998 v čele s Čechem Lubošem Vojtěchem a buddhistickým mnichem Bhantem Wimalou. Celkový smysl Lotusu tkví především v poskytování prostorů různým odvětvím buddhismu za účelem provozování meditační praxe a charitativních akcí pořádaných svazkem Lungta. V prostorách centra Lotus je také umístěna jedna z nejobsáhlejších knihoven obsahující buddhistickou literaturu, ve které lze nalézt i nepřístupné unikáty. Za zmínku však stojí i kulturní vyžití, které centrum umožňuje. Především se jedná o uskutečňování každoroční veřejné výstavy Buddhových relikvií a devíti arhatů organizované v rámci asijského umění a oslavy buddhistického svátku Vésákhá.⁷³

Jedná se tedy o centrum umožňující shromažďování jednotlivých skupin za účelem seznamování společnosti s tradicemi a zvyklostmi východní kultury. Desetiletá tradice centra Lotus poskytuje české společnosti možnost setkávat se s buddhistickými učiteli z théravadového, tibetského a zenového buddhismu, kteří pocházejí z Thajska, Srí Lanky a Malajsie. Působili zde také například bhante Rewatadhamma, bhante Sujiva či bhante Dhammadípa. Z tibetských učitelů můžeme zmínit Trinle Tulku Rinpoče, Chókyi Nyima Rinpoče a ze zenového buddhismu zde působil například Fumon Nakagawa či Wu Bong.⁷⁴

⁷³ HONZÍK, J., *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*, s. 54-55.

⁷⁴ Tamt., s. 54-55.

6.2. Bodhi Praha

Středisko Bodhi Praha bylo založeno roku 1994 s cílem charitativní pomoci buddhistické společnosti, která se hlásí k théravádovému buddhismu. Jedná se o občanské sdružení, které svou působnost rozšířilo po celé České republice, a to konkrétně do měst jako jsou Liberec, Olomouc a Pardubice. Co se týče aktivit spojených se sdružením, můžeme zde navštívit hned několik přednášek, meditačních kurzů a charitativních akcí, které bývají většinou organizované v prostorách centra Lotus. Tyto charitativní akce se promítají v každoroční podpoře českých mnichů a mnišek v oblasti Srí Lanky, která se organizuje ve spolupráci s Mezinárodním buddhistickým fondem.⁷⁵

Jak již bylo zmíněno, Středisko vychází z théravádového buddhismu, což znamená, že se opírá o staré učení zahrnující nauku obsaženou v pálijském kánonu Titipaka. Bodhi při své meditační praxi však nejvíce využívá novější verzi, tzv. meditaci vhledu, kterou zprostředkoval barmský mnich Mahási Sajadó. Středisko se však dále také opírá o učení zvané Cesta očištění, pocházející z 5 st. n. l. Celkový základ pro vykonávání meditační praxe je tedy vytvořen na základě pravidel obsažených v osmidílné stezce a pěti etických pravidlech. Za dosažení cíle je poté považováno etické jednání, rozvíjení moudrosti a soustředění, k čemuž slouží meditace klidu či meditace vhledu. Bodhi se však nezaměřuje jen na rozvoj jedince, ale snaží se o budování lepších mezilidských vztahů celkově, a proto umožňuje meditaci dobrotivosti, smrti, soucitu a radosti.⁷⁶

Charitativní činnost a zásluhy sdružení Bodhi jsou dílem především aktivit dobrovolných učitelů, kteří poskytují veškeré své znalosti a zkušenosti v souladu s učením dharmy, což znamená zcela nezištně. Mezi nejznámější učitele působící v občanském sdružení Bodhi můžeme zařadit nejenom ctihodné učitele, jimiž jsou Rewatadhamma Sajadó, Pemasiri Thera, ale také laické učitele českého původu Daniela Kouteckého, Ondřeje Skálu či dr. Ivanu Loučkovou. V současné době zde vystupuje především učitel Pemasiri Thera, který působil v meditačním centru a klášteře na Srí Lance, kde se naučil od jeho zakladatele Sumatiphála Na Himi veškerému učení.

⁷⁵ HONZÍK, J., *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*, s. 59-66.

⁷⁶ Tamt., s. 59-66.

Dalším významným a pravidelným učitelem Bodhi Praha je mnich českého původu bhante Dhammadípa, který vystudoval čínskou literaturu a filozofii v Paříži a posléze pokračoval ve studiu sanskrtu a buddhistické filozofie na univerzitě v Indii. Dodnes proto působí jako přední univerzitní učitel nejen v Asii a Evropě, ale také v USA.⁷⁷

6.3. Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü

Historie další tibetské školy sahá do 60. let 20. století. Její původ pochází z linie Buddhy Šákjamunim, který rozvíjel cestu k osvícení v oblasti Indie a Tibetu, kde sehráli podstatnou roli i mahásiddhové Náröpa, Maitripa, Marpa a Milaräpa. Klášterní tradice však byla založena až zakladatelem tibetské školy Karma Kagjü, Gampopem v období 12. století a dodnes je udržována opakujícími se inkarnacemi Karmapů. Rozhodujícím okamžikem pro rozvoj buddhismu Diamantové cesty na západ bylo především setkání dánského Oleho Nydahla s Gjalwa Karmapou Rangdžung Rigpä Dordžem, již šestnáctým v pořadí. Ten totiž jako první vyslal signál o přenesení učení Diamantové cesty na Západ.⁷⁸

Olah Nydahl byl tedy jedním z prvních, kdo se ujal učení tibetského buddhismu v oblasti Evropy a Ameriky, kde postupem zakládal centra rozmístěná v dnešní době po celém světě. První zmínky o Nydahlovi v České republice se objevují v 80. letech, kdy se setkal s poradcem Václava Havla, který mu umožnil roku 1990 organizovat první přednášky. Oficiální vznik skupin Diamantové cesty však započal až čtyři roky poté, kdy byla uskutečněna přednáška Nydahla v Městské knihovně v Praze. Krátce po ní následovalo budování několika center, ale také překlady Nydahlova učení a kurzů. Celkově od tohoto počátku vzniklo na území České republiky padesát center vedených Dordžem a Nydahlem, kteří každoročně přijíždí do České republiky. Co se týče prostorů spadajících na českém území pod sdružení Diamantové cesty, patří sem například pozemek na západě Čech nacházející se blízko Těnovic u Plzně (viz příloha

⁷⁷ HONZÍK, J., *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*, s. 59-66.

⁷⁸ HONZÍK, J., *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*, s. 108-115.

č. 1). Tento pozemek má rozlohu dvaceti hektarů a bývá využíván nejen pro meditační akce, ale také jako prostor určený pro mezinárodní kurzy, které jsou navštěvovány buddhisty z celého světa. Z důvodu oblíbenosti a návštěvnosti se dokonce v prostorách Těnovic vybudovala roku 2014 vůbec první stúpa na českém území.⁷⁹

6.4. Kagyu Samye Dzong Plzeň

Tibetská škola Kagyu Samye Dzong vycházející z linie Karma Kagjü byla založena roku 1997 lamou Yeshe Losalem Rinpočem.⁸⁰ Losal se narodil roku 1943 a celý svůj život strávil v klášteře v oblasti východního Tibetu. Nicméně po čínské invazi roku 1949 tento klášter opustil a přesídlil do Skotska. Zde se poté podílel na budování kláštera Kagyu Samye Ling, z něhož vychází i plzeňské centrum.⁸¹ Losal poprvé navštívil Českou republiku roku 1997 a posléze roku 2002 z důvodu tibetského festivalu kultury, který byl pořádán za podpory Magistrátu města Plzně. Celkový výtěžek z akce byl poté věnován na plzeňský psí útulek a také na podporu školy pro nevidomé ve Lhase. V návaznosti na tibetský festival se uskutečnila i přednáška na zámku Kozel, která zaznamenala velký úspěch. Z tohoto důvodu se poté Losal v roce 2015 opět vydal do České republiky a ve stejném roce uspořádal pro české buddhisty nejen přednášky, ale také meditační kurzy trvající několik dnů.⁸²

Plzeňské centrum se tedy stejně jako předchozí centra snaží o zpřístupnění tibetského učení na základě pořádaných přednášek a meditačních kurzů, které realizují buddhističtí učitelé z celého světa.⁸³

⁷⁹ HONZÍK, J., *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*, s. 108-115.

⁸⁰ HONZÍK, J., *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*, s. 117-118.

⁸¹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Tibetský buddhismus v České republice: skupina Kagyu Samye Dzong* [online], s. 131.

⁸² Tamt., s. 117-118.

⁸³ Tamt., s. 117-118.

7. Buddhismus v České republice v 21. století

Z celkového náhledu na rozšiřování buddhistických organizací a vliv učitelů, kteří k nám v současné době proudí z různých koutů světa, se buddhismus stává velice oblíbeným náboženstvím, o něž neustále roste počet zájemců. Důvodů k těmto sympatiím však může být hned několik a v následující kapitole bych ráda zmínila nejzákladnější příčiny, které stojí za tímto procesem.⁸⁴

V prvé řadě bych zmínila, že se buddhismus v České republice rozšiřuje především díky svému způsobu výuky, který umožňuje jedinci praktické zakoušení nauky krátce po dodržování správných metod. Nejen že stoupenec buddhismu může v krátkém časovém intervalu změnit vlastní pocity prožívání, ale může celkově zlepšit kvalitu svého života. Napomáhá k tomu také nauka, která je charakteristická psychologickým, filozofickým a etickým rozměrem, jež jsou mnohem přístupnější pro člověka Evropy a Ameriky, než je tomu u jiných náboženství založených na dogmatech. Otevřenost buddhistických nauk, liberálnější postoje a určitá adaptabilita tedy jen přispívají k lepšímu pochopení a přijetí tohoto náboženství v kulturních a sociálních oblastech České republiky. Podstatnou roli však sehrály také překlady textů a literární díla. V posledních dvou desetiletích se lze totiž setkat až se stovkou publikací obsahujících překlady starých i nových textů z řad českých i zahraničních autorů. Postupem času se však k literárním dílům z důvodu rozvoje přidal i internet, jehož propagační využití umožňuje nalezení informací o nauce, organizacích a institucích. Dalším znakem zvyšujícího se zájmu o východní oblasti a náboženství je cestování do oblastí tradičního buddhismu. Jedná se především o oblasti Thajska, Srí Lanky, Indie, Tibetu či Koreje, kam Češi míří na delší pobyty, meditace a za poznáním východní nauky. Tu následně předávají na našem území v prostorách různých organizací, které jsou zčásti zmíněny v předchozích kapitolách. Češi a dobrovolníci sehrávají důležitou roli v činnosti nespočtu organizací (viz příloha č. 2), při realizaci kurzů a meditačních akcí. Dobrovolníci totiž umožňují českému prostředí seznamování s východní naukou, kterou podporují také učitelé přicházející z Asie. Ti zde zanechávají nejen své zkušenosti, ale také následovníky a stoupence, kteří pokračují v jejich učení.⁸⁵

⁸⁴ HONZÍK, J. *Buddhismus v české společnosti* [online], str. 10-11.

⁸⁵ HONZÍK, J. *Buddhismus v české společnosti* [online], str. 10-11.

Nemalý vliv na české prostředí mají také témata pojící se s lidskými právy v Tibetu a dalajlamou, který se jako 14. dalajlama věnuje působení v oblasti politiky a duchovna. Celkový zájem nejenom o tibetský buddhismus, ale také o lidská práva poté vyvolává nárůst organizací podporujících zmíněný tibetský buddhismus či sdružení, která jsou spojená s Mezinárodním buddhistickým nadačním fondem. Za další prvek utvářející obraz buddhismu se může na území České republiky bezesporu považovat vietnamská komunita. Celkově totiž tvoří na Západě většinu buddhistických stoupenců, a proto se lze setkat až se sto tisíci asijskými migranty. Migranti ovšem zásadním způsobem neovlivňují oblast západního buddhismu. Většinou se totiž jedná o uzavřené skupiny, které si udržují své vlastní tradice a do západního buddhismu se nezapojují.⁸⁶

Co se týče statistických údajů, mohli bychom říci, že v současné době existuje v České republice padesát buddhistických organizací. Toto číslo však neustále narůstá v důsledku menších skupin spadajících pod velké mateřské skupiny, jakými jsou například Buddhismus Diamantové cesty. Statistiky také hovoří o tom, že nejvíce přívrženců zastupuje tibetský buddhismus, přičemž théravádový a zenový buddhismus je zastoupený menšími skupinami.⁸⁷ Na následujících grafech (viz příloha č. 3, 4) vycházejících z posledního zkoumání z roku 2011 lze například vidět počet stoupenců Buddhismu Diamantové cesty v plzeňských okresech a českých krajích. V závěru lze říci, že na základě výše uvedených příčin budou tato čísla neustále narůstat.⁸⁸

⁸⁶ HONZÍK, J. *Buddhismus v české společnosti* [online], str. 10-11.

⁸⁷ HONZÍK, J. *Buddhismus v české společnosti* [online], str. 10-11.

⁸⁸ HONZÍK, J. *Buddhismus v české společnosti* [online], str. 10-11.

8. Závěr

Cílem této práce bylo zmapování historického pronikání buddhismu od starověku po 21. století do částí západního světa, a to především do Evropy včetně českého prostředí. Hlavním cílem bylo mimo jiné zachycení počátků buddhismu v České republice s důrazem kladeným na přední české buddhisty a organizace, k čemuž mi nejvíce dopomohly již zpracované publikace Jana Honzíka.

Celá bakalářská práce byla koncipovaná do dvou základních částí. První z nich podávala stručný přehled o vzniku buddhismu jako o směru založenému na filozofii Siddhárthy Gautamy. Upřesněné zde byly informace týkající se počátků vzniku a rozštěpení buddhistického náboženství, které se ustálilo na základě prvních tří koncilů. Ty jsou zde zmíněny především z důvodu důležitosti převedení Buddhovy nauky z ústní podoby do písemné formy, která se mohla šířit nadále i v dalších staletích. Celkové pronikání buddhismu poté bylo rozpracováno na základě kapitol rozdělených do tří časových os, a to od starověku, středověku až po novověk, které pojednávají o počátku setkávání buddhismu s Evropou a o událostech, které byly s celkovým procesem spojeny.

Druhá, stěžejní část práce však byla zaměřena na buddhismus v českém prostředí. Zpočátku byla nastíněna atmosféra v období 19. až 20. století, která do značné míry zvedla zájem o buddhistické myšlení, k čemuž přispěli i přední čeští indologové. Z tohoto důvodu byly v práci uvedeny osobnosti buddhismu v čele s Leopoldem Procházkou, Otakarem Pertoldem, Vincencem Lesným, Františkem Drtikolem a Květoslavem Minaříkem, kteří se zasloužili o rozšiřování buddhismu v českém prostředí. Zmíněné byly obzvláště jejich životní osudy a přínosy v této oblasti. V závěrečné části práce bylo pojednáno o největších buddhistických organizacích a buddhismu v českém prostředí v období 21. století. V návaznosti na to byly uvedeny nejzákladnější příčiny procesu stále rostoucího počtu zájemců.

Na základě bodů stanovených výše lze prohlásit, že bylo dosaženo všech předem stanovených cílů bakalářské práce. Věřím tedy, že informace zpracované v této práci se

mohou stát zdrojem k hlubšímu poznání, ale i inspirací k dalšímu zpracování této problematiky.

9. Resumé

The aim of this thesis is to explore and evaluate the position of Buddhism in European and Czech Cultures from the Ancient Times to the current 21st century. In the first part, a brief overview of Buddhism Origins as a religious movement based on the teachings of Siddharta Gautama is presented. The Bachelor's thesis further describes the development and separation of Buddhism and its Three Buddhism Councils. The thesis then outlines the Buddhism in the Czech Republic and it provides an overview of a selection of the most famous Czech indologists. In conclusion, the thesis highlights the biggest Czech Buddhism organizations and shows the Buddhism in the 21st century.

10. Seznam použité literatury a zdrojů

Literatura:

CONZE, Edward. *Stručné dějiny buddhismu*. Vyd. 1. Brno: Jota, 1997, 236 s. Nové obzory (Jota). ISBN 80-7217-002-3.

ČERNEGA, Jiří. *O počátku buddhismu*. Vyd. 1. Bratislava: CAD Press, c1995, 148 s. Světové duchovní proudy. ISBN 80-85349-23-x.

DEMJANČUKOVÁ, Dagmar a Štěpánka ŠPILEROVÁ. *Čítanka dějin náboženství*. Vyd. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 549 s. ISBN 80-86898-77-6.

ELIADE, Mircea. *Dějiny náboženského myšlení*. Vyd. 1. Překlad Kateřina Dejmalová. Praha: Oikoymenh, 1996, 463 s. Oikúmené. ISBN 8086005194.

Honzík, J. *Buddhismus na Západě – Česká republika*. Disertační práce na fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy na katedře antropologie Praha, 2013, 110 s. Vedoucí disertační práce PhDr. Jiří Holba, Ph.D.

HORYNA, Břetislav a Helena PAVLINCOVÁ. *Dějiny religionistiky: antologie*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2001, 462 s. ISBN 8071821233.

HONZÍK, J. *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*. Vyd. 1. Praha: DharmaGaia, 2010, 263 s. ISBN 978-80-7436-006-0.

KÜNG, Hans a Heinz BECHERT. *Křesťanství a buddhismus: na cestě k dialogu*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1998, 223 s. Světová náboženství (Vyšehrad). ISBN 80-7021-239-x.

LENOIR, Frédéric. *Setkávání buddhismu se Západem*. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2002, 334 s., [8] s. obr. příl. Katarze. ISBN 80-7207-496-2.

LESNÝ, Vincenc. *Buddhismus*. Vyd. 2., ve Votobii 1. Olomouc: Votobia, 1996, 450 s. ISBN 80-7198-062-5.

Lexikon východní moudrosti: buddhismus, hinduismus, taoismus, zen. Vyd. 1. Olomouc: Votobia, 1996, 565 s. ISBN 8085605546.

LÍPA, Jan. *Učení Fráni Drtikola - od čakramů k nemyšlení*. Vyd. 1. Praha: Svět, 2014, 110 s. ISBN 978-80-87201-08-4.

LOPEZ, Donald S. *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učení*. Vyd. 1. Brno: Barrister & Principal, 2003, 253 s. ISBN 80-86598-54-3.

MILTNER, Vladimír. *Vznik a vývoj buddhismu*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001, 373 s. Světová náboženství (Vyšehrad). ISBN 8070214104.

MINAŘÍK, Květoslav. *Komentáře ke Slovu Buddhovu*. Vyd. 1. Praha: Canopus, 1993, 125 s. Drahekamy. ISBN 80-85202-08-5.

Společnost v přerodu: Češi ve 20. století: sborník referátů z cyklické konference Demokracie 2000. Vyd. 1. Praha, 2000, 319 s. ISBN 80-86495-01-9.

Světlo osvobození: dějiny buddhismu v Indii. Překlad Jana Žlábková. Praha: Pragma, [2005], 442 s. ISBN 80-7205-203-9.

ŠTEKL, Evžen. *Síla moudrosti: Interpretace učení Fráni Drtikola*. 2.rozšíř.a dopl.vyd. Praha: DharmaGaia, 1994, 163 s. ISBN 80-85905-07-8.

TRÁVNÍČEK, Zdeněk. *Leopold Procházka: první český buddhista*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 143 s. Proměny náboženství. ISBN 80-210-2950-1.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 440 s. ISBN 80-7178-798-1.

WERNER, Karel. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko: s přihlédnutím k Přednímu východu*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 711 s. Religionistika. ISBN 80-210-2978-1.

Internetové zdroje:

HONZÍK, J. *Buddhismus v české společnosti* [online]. Praha 10: DINGIR s. r. o., 2012, leden 2012. [cit. 2015-03-24].

Dostupné z: http://www.dingir.cz/cislo/12/1/buddhismus_v_ceske_spolecnosti.pdf

HUDÁKOVÁ, Andrea a Martin KOŘÍNEK. *Buddhisté v Těnovicích: Exkurze na onen svět*. [online]. 2004, roč. 7, č. 4, s. 116-117. [cit. 2015-03-28].

Dostupné z: <http://www.dingir.cz/>

Český statistický úřad. *Sčítání lidu, domů a bytů 2011: Obyvatelstvo podle náboženské víry v krajích* [online]. 22. 2. 2012, 5. 3. 2012. [cit. 2015-03-24].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/sldb>

Český statistický úřad. *Sčítání lidu, domů a bytů 2011: Obyvatelstvo podle náboženské víry v okresech* [online]. 22. 2. 2012, 5. 3. 2012. [cit. 2015-03-24].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/sldb>

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Tibetský buddhismus v České republice: skupina Kagyu Samye Dzong* [online]. 7. vyd. Praha 10: DINGIR, s. r. o., 2005. [cit. 2015-03-23].

Dostupné z: <http://dingir.cz/>

11. Seznam příloh

Příloha č. 1.

Reportáž z centra tibetského buddhismu na Plzeňsku – Buddhisté v Těnovicích.

Příloha č. 2.

Seznam buddhistickým skupin a center v České republice.

Příloha č. 3.

Počet stoupců Diamantové cesty z roku 2011 podle okresů.

Příloha č. 4.

Počet stoupců Diamantové cesty z roku 2011 podle krajů.

Příloha č. 1.

Reportáž z centra tibetského buddhismu na Plzeňsku

BUDDHISTÉ V TĚNOVICÍCH

Andrea Hudáková

Těnovice jsou malá klidná obec u Plzně. Není tam škola a autobus tam jezdí jen párkrát za den. V gotickém kostele Nanebevzetí Panny Marie je jednou za dva týdny sloužena mše svatá, bývalá fara je přestavěna na rekreační dům pro rodiny s dětmi. Když se poslední dobou mluví o Těnovicích, je to stále častěji ve zcela novém kontextu. Louku na kopci za touto vesničkou vybral buddhistický lama Ole Nydahl jako místo pro vybudování evropského meditačního centra.

Ptát se v malé české vesničce na cestu k buddhistickému meditačnímu centru byl pro mne docela nový zážitek, stejně jako to, že někdo naprosto suverénně odpoví. „Jedte na konec vesnice a pak do kopce nahoru, nemůžete se splést,“ řekli nám. Místní si už asi zvykli na to, že do jejich obce jezdí stále víc „turistů“. Polní cesta, dlouhá asi půl kilometru, byla zablácená, protože zrovna pršelo, a nic nenasvědčovalo tomu, že bychom po ní mohli dojet k místu, o němž se již před dvěma lety psalo, že „je jedním z evropských center buddhismu Diamantové cesty...“¹ Když jsme po ní dojeli k nevelkému skromnému domku s podkrovím, jen vlaječky vyvěšené na sloupu napovídaly, že jsme tam správně.

Společnost Diamantové cesty má u nás asi čtyřicet center,² která slouží k běžné denní praxi, ale pořádá i větší meditační kurzy a přednášky. „Právě za tímto účelem

vznikají tzv. retreatová centra, místa stranou velkých aglomerací, kde je možné takové akce pro hodně lidí organizovat a kam mohou lidé přijíždět i kdykoliv během roku a v klidu intenzivně meditovat či studovat učení bez rušení okolním městem,“ vysvětluje Bc. Michal Popovič, člen

rady Občanského sdružení Společnost diamantové cesty. Projekt meditačního centra v Těnovicích počítá s tím, že budova se svou kapacitou 20-40 míst má fungovat jako zázemí pro pořádání velkých akcí, na kterých účastníci přespávají ve stanech na rozlehlém pozemku.

Budova má půdorys ve tvaru písmene U, v přízemí je několika okny prosvětlená meditační místnost (gompa), jejíž vybavení tvoří jen dřevěná podlaha a oltář. Na druhé straně společenská místnost s kuchyní a jídelnou

a kromě prostorné chodby už jen sociální zařízení a místnost pro kancelář. Podkroví, ve kterém má být ubytovací prostor, není zatím dostavěné. Výhledově se plánuje postavit v okolí budovy i domek pro lamu a malé meditační chatky pro praxi v „osobně“.

„Když jsem toto místo poprvé uviděl, věděl jsem, že je musíme získat,“ komentoval prý krásný výhled z těnovické louky lama Ole Nydahl. Jeho žákům se to podařilo. Realizace projektu začala v roce 1997, kdy se od vlastníků postupně odkupovaly jednotlivé pozemky, které mají v současné době celkovou rozlohu asi 12 hektarů. Stavět se začalo v létě 2002, ale první kurz se na pozemku v Těnovicích konal již v roce 1999, kdy se v podstatě na holé louce sešlo jedenáct set lidí.⁴

Stanové městečko na kurzu v Těnovicích 2004.
Foto: Klára Kazelleová.

Oběd pod širým nebem na kurzu v Těnovicích 2004.
Foto: Klára Kazelleová.

Vlastníkem pozemků a budovy v Těnovicích není Společnost Diamantové cesty, ale Nadační fond Nydahl, který byl v roce 1996 založen účelově právě pro správu majetku. Pravomocí má osmičlenná mezinárodní správní rada, v jejímž čele stojí Ole Nydahl, jednateli jsou dva čeští členové rady. „Fond se jmenuje podle našeho lamy proto, že lama Ole je náš učitel a právě díky jeho aktivitě vzniklo po světě do současné chvíle na 450 hlavních center buddhismu diamantové cesty. Ole je často v těchto organizacích členem rady, předsedou nebo revizorem, a to proto, že k Olemu máme důvěru a i když sám nevykonává žádné funkce spojené s řízením jakékoliv organizace, má velké zkušenosti a dokáže se na věci dívat velmi neosobním a pragmatickým způsobem“, odpovídá na mé rozpaky nad názvem nadačního fondu Michal Popovič a dodává, že „dnes bychom tuto

⇒ Dokončení v rámečku.

Spiritisté dokreslují moonistickou věrouku

EXKURZE NA ONEN SVĚT

Martin Kořínek

Od poslední skutečně hromadné svatby a kontroverzního sňatku římskokatolického biskupa Milinga uplynuly přibližně tři roky a po moonistech jakoby se - alespoň mediálně - slehla zem. Následovníci čtyřiaosmdesátiletého Sun Myung Moona, který za sebe nemůže mít rovnocenného nástupce, jsou nuceni korigovat svou víru, že se mesiáš stane celosvětovým vládcem. Přípravují se na chvíli, kdy jejich Pravý otec odejde kralovat do duchovního světa.

Alespoň u některých českých moonistů má tato nejistota nejen pozitivní efekt. Ještě před několika lety vystupovali se svou vírou velice sebevědomě a elitářsky, dnes připouštějí pochybnosti a při rozhovoru překvapí svou otevřeností. Dříve bylo např. téměř nemožné, aby popřáli sluchu kritickým slovům o jejich hnutí a především Pravá rodina byla nedotknutelná. Nyní jsou již vesměs obeznámeni s problémy a prohřešky Pravých dětí a jsou dokonce ochotni číst i odpadlickou literaturu.¹

Posledním tabuizovaným dogmatem tak zůstává osoba mesiáše Moona (popřípadě Praví rodiče, tedy i Moonova žena Hak Ja Han). Moonisté se dostávají do potíží, pokud mají vysvětlit, proč se Pravý otec nestará o své děti, a raději se věnuje rybaření (mesiášův koníček) nebo zda a kdy bude celosvětovým jazykem korejština, jak je předpovězeno v Moonově Božím Principu.

Je však stále zřetelnější, že Moonův význam pro jeho následovníky tkví především v jeho zcela výlučném postavení na onom

organizaci asi nejspíš nazvali 'Nadační fond Buddhismu Diamantové cesty' nebo nějak podobně." Nadační fond Nydahl v současnosti vlastní kromě retreatového centra v Těnovicích i meditační centrum

Meditační sezení.

Foto: Klára Kazellová.

v Brně a retreatové centrum Vyhličky u Českých Budějovic.

Buddhistické meditační centrum v Těnovicích se prezentuje jako jedno z evropských center Buddhismu Diamantové cesty, ale po návštěvě na místě mám spíš dojem, že je to jen docela vzdálená vize. Na tomto projektu mne ale zaskočila ještě jedna věc. Společnost Diamantové cesty si pro své meditační centrum zaregistrovala doménu www.tenovice.cz. Taková registrace sice není nezákonná, ale zdá se mi být vůči obci nefér. Nejenže Těnovice, které zatím stránky neprovozují, by si pro ně musely volit jiný název, ale rovnítko mezi Těnovicemi a buddhistickým meditačním centrem samotnou historickou obec v podstatě ignoruje.

Poznámky

- <http://www.tenovice.cz>
- Výčet na <http://www.bde.cz>
- <http://www.tenovice.cz>
- <http://www.tenovice.cz>

Mgr. **Andrea Hudáková**, DiS (*1976), je doktorkou na katedře religionistiky Evangelické teologické fakulty UK v Praze.

světě. Věřouku Hnutí sjednocení (moonistů) v poslední době potvrzují také bádání dr. Sang Hun Lee, bývalého prezidenta moonistické organizace „Unification Thought Research Institute“. Po své smrti roku 1997 Lee údajně procestoval duchovní svět a prostřednictvím média, paní Young Soon Kim z Moonovy univerzity v Jižní Koreji referoval o svých zážitcích.²

Od Sang Hun Leea se dozvídáme, že přes vnější podobnost nelze viditelný svět srovnávat s duchovním světem. „Např. auto v duchovním světě může měnit svůj tvar a směr jeho jízdy je neomezený. Pohybuje se na základě řídicích myšlenek a může dokonce projet horou. Ač se zdá, že auta jezdí bez řádu, nemají žádné nehody, neboť dodržují duchovní zákony. Lidé na zemi se ráno probouzejí a v noci spí. V duchovním světě je to stejné, avšak noc a den se střídají podle toho, jak člověk přemýšlí. Když si například pomyslí: „Jaké maso budu dnes jíst nebo co bych chtěl jíst?“, hned se přede mnou objeví velká hostina. Nebo když se zamyslím: „Kam bych chtěl jít a koho bych chtěl vidět?“ už jsem tam. Jestliže mě napadne: „Co když ten člověk nebude oblečený?“ a stane se, že je úplně nahý, dobře se spoluzasmějeme.“

Během prvních měsíců v duchovním světě Dr. Lee „objezdil“ nejvýznamnější náboženské i politické osobnosti historie. Všechny svým specifickým způsobem dokončovaly, co nestihly na Zemi, napravovaly své chyby a topily se ve svých starých omylech a problémech. „Ježíš se cítí nesmírně osamělý, ač je obklopen mnoha křesťany, kteří mu slouží a naplňují tak nejvyšší cíl svého pozemského života. Co je toho příčinou? Ježíš se stále modlí a neustále se snaží o naplnění Boží vůle na zemi. Protože mu většina křesťanů nerozumí, cítí se osaměle. Měli bychom s ním soucítit.“

Marie, Ježíšova matka, „žije s provinilým svědomím - vůči Ježíšovi nenaplnila na zemi veškerou svou zodpovědnost. Přestože nebyla jeptiškou, žije nyní jako jeptiška. Vztah mezi Ježíšem a jeho matkou není jednoduchý. Neobviňují se ale navzájem a chovají se k sobě velmi ohleduplně.“

Podobně jsou líčeny i osudy dalších postav historie Adama a Evy, Jidáše, Budhy, Sokrata, Muhammada a dalších. Lee neopomněl navštívit ani komunistické vůdce Marxe, Lenina nebo Stalina. Stále žili v zajetí svých pomýlených idejí obklopeni bodyguardy i nohsledy. Setkal se i s Hitlerem, který právě visel na stromě a byl lynčován davem rozvášněných židů.

Příloha č. 2.

Seznam buddhistických skupin a center v České republice

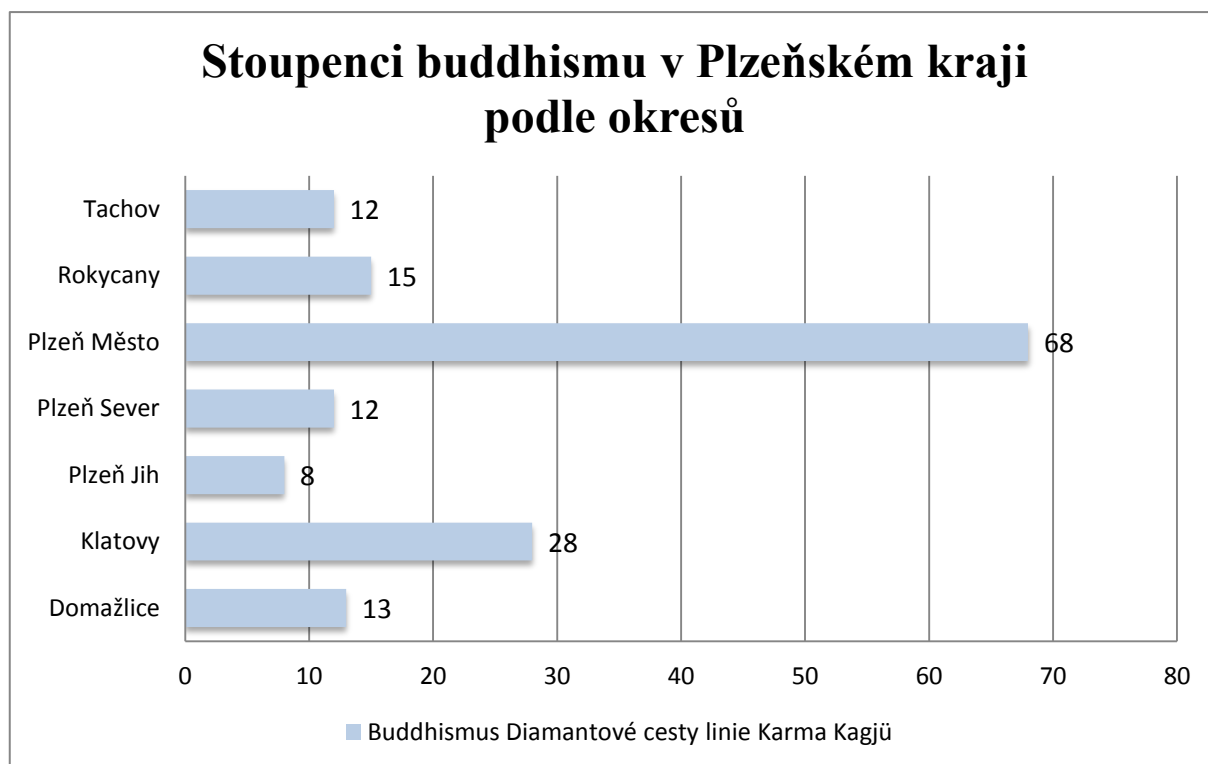
Centra	Kontakt
Pražské buddhistické centrum Lotus	www.centrumlotus.cz info@centrumlotus.cz
Théravádový buddhismus	
Bodhi Liberec	leos.jirkovsky@volny.cz
Bodhi Olomouc	www.bodhi.olomouc.com bodhi.olomouc@seznam.cz
Bodhi Pardubice	www.volny.cz/bodhipa bodhipa@volny.cz
Bodhi Praha	www.bodhipraha.cz bodhi@bodhipraha.cz
Buddha Mangala	www.buddha.cz/buddhamangala/index.html mangala@buddha.cz
Dibbavana – Meditační centrum Kouzelný les	www.dibbavana.wz.cz nirodha@volny.cz
Dóan Pardubice	http://doan.110mb.com doan.pardubice@gmail.com
Nirodha Praha	www.nirodha.wz.cz nirodha@volny.cz
Přátelé Dhammy	http://www.dhamma.wz.cz
Sati Brno	http://sati-brno.sweb.cz/ j.prazan@worldonline.cz adam.dolezi@centrum.cz
Skalní meditační skupina	Roman Žižlavský; baf.roman@seznam.cz

Zenový buddhismus	
Daruma	http://zen.daruma.sweb.cz zen.daruma@seznam.cz sesshin.daruma@seznam.cz
Kodo Mugen kai, klášter Senshinji a škola Nagomi	www.meditace.com http://centrum.meditace.com nagomi@seznam.cz
Zenová škola Kwan Um	www.kwanumzen.cz
Sótó zen Česká republika	www.sotozen.cz sekretar@sotozen.cz
Zendo Na Můstku	www.zazen.cz info@zen.upekka.net

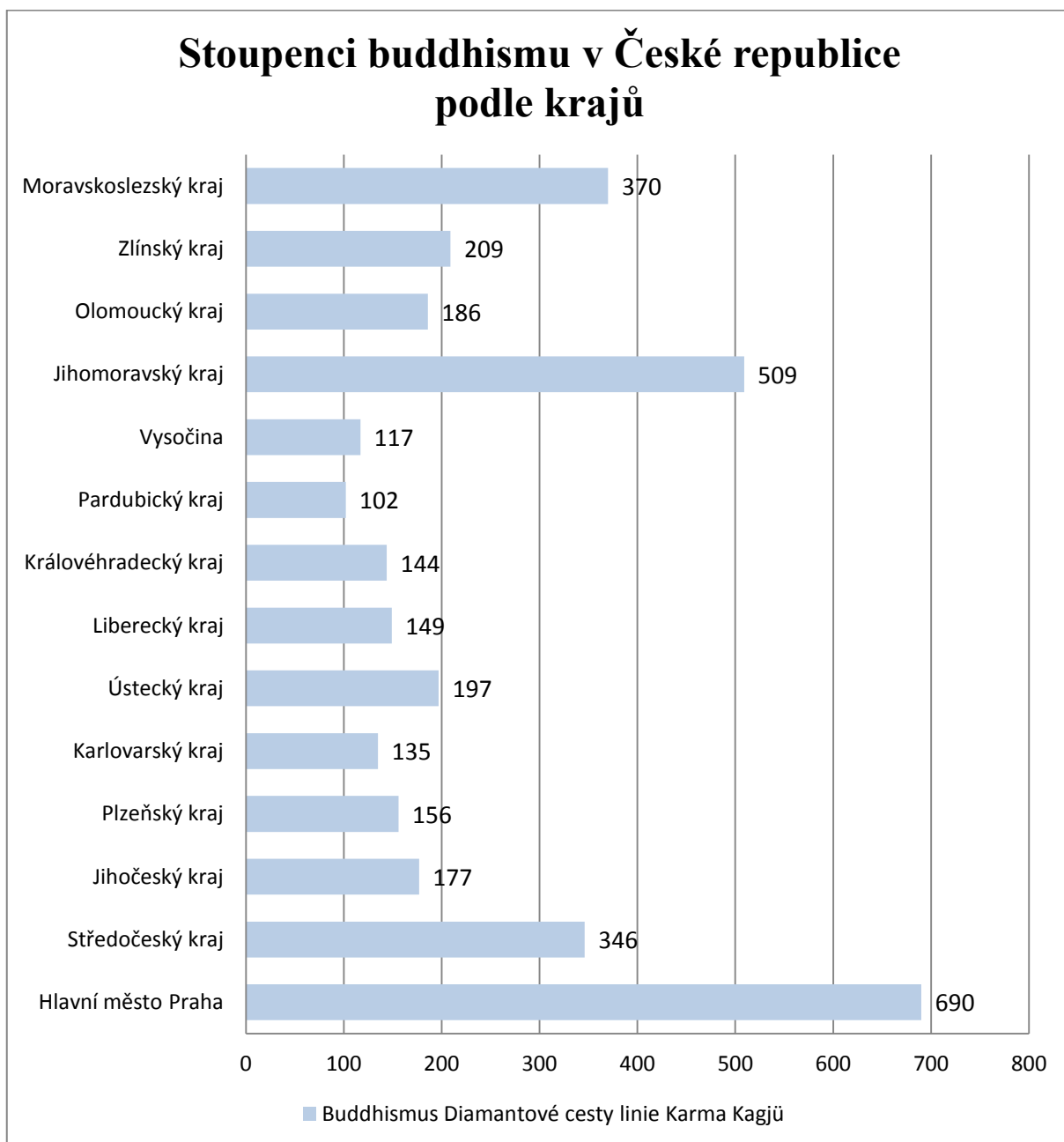
Tibetský buddhismus a vadžrajána	
Bodhi Path Praha	http://www.bodhipath.cz info@bodhipath.cz
Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü	www.bdc.cz info@bdc.cz
Drukpa Kargyud Praha	http://buddhisticka.mysteria.cz dugpa.praha@centrum.cz
Kagyü Samye Dzong Plzeň	www.czech.samye.org
Komunita dzogčenu	www.dzogchen.cz blue@dzogchen.cz
Rabten Čhódarling	www.rabten.cz rabten@seznam.cz
Rangjung Yeshe Gomde Praha	www.gomde.cz info@gomde.cz
RIGPA Česká republika	www.rigpa.org rigpaczech@email.cz
Samten Tse Praha	www.samtentse.cz info@samtentse.cz
Shambhala	www.shabhala.cz brno@shabhala.cz

Dobročinné organizace	
Občanské sdružení LUNGTA	www.lungta.cz lungta@centrum.cz
Mezinárodní buddhistický nadační fond	www.mbnf.net mbnf@seznam.cz
Občanské sdružení M.O.S. T.	www.ProTibet.org info@ProTibet.org
Občanské sdružení POTALA	www.potala.cz potala@potala.cz

Příloha č. 3

Příloha č. 4

Zdroje příloh

Příloha č. 1.

HUDÁKOVÁ, Andrea a Martin KOŘÍNEK. *Buddhisté v Těnovicích: Exkurze na onen svět* [online]. 2004, roč. 7, č. 4, s. 116-117. [cit. 2015-03-28].

Dostupné z: <http://www.dingir.cz/>

Příloha č. 2.

HONZÍK, J. *Jednota v rozmanitosti: buddhismus v České republice*. Vyd. 1. Praha: DharmaGaia, 2010, 263 s. ISBN 978-80-7436-006-0.

Příloha č. 3.

Český statistický úřad. *Sčítání lidu, domů a bytů 2011: Obyvatelstvo podle náboženské víry v okresech* [online]. 22. 2. 2012, 5. 3. 2012. [cit. 2015-03-24].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/sldb>.

Příloha č. 4.

Český statistický úřad. *Sčítání lidu, domů a bytů 2011: Obyvatelstvo podle náboženské víry v krajích* [online]. 22. 2. 2012, 5. 3. 2012. [cit. 2015-03-24].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/sldb>.